

Algemeen Ambtsbericht Liberia

3 oktober 2008

Ministerie van Buitenlandse Zaken, Den Haag

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken,
Afdeling Asiel- en Migratiezaken

070-348 44 94

	Inhoudsopgave	Pagina
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Land en volk	5
2.1.1	<i>Ligging en klimaat</i>	5
2.1.2	<i>Bestuurlijke indeling</i>	5
2.1.3	<i>Bevolking</i>	6
2.1.4	<i>Taal</i>	7
2.1.5	<i>Godsdienst</i>	8
2.1.6	<i>Munteenheid</i>	8
2.2	Staatsinrichting	8
2.2.1	<i>Uitvoerende macht</i>	8
2.2.2	<i>Wetgevende macht</i>	9
2.2.3	<i>Rechterlijke macht</i>	9
2.3	Geschiedenis	9
2.3.1	<i>Vredesakkoord 2003</i>	10
2.3.2	<i>Overgangsregering Gyude Bryant (2003-2005)</i>	10
2.3.3	<i>Regering Ellen Johnson-Sirleaf (vanaf 2006)</i>	11
2.4	Politieke ontwikkelingen	11
2.4.1	<i>Herstel staatsgezag</i>	12
2.4.2	<i>Aanpak corruptie</i>	12
2.4.3	<i>Proces Charles Taylor</i>	13
2.5	Veiligheidssituatie	15
2.5.1	<i>UNMIL</i>	15
2.5.2	<i>Veiligheidsmacht</i>	16
2.5.3	<i>Ontwapening, demobilisatie, re-integratie en rehabilitatie</i>	17
2.6	Regionale context	17
2.6.1	<i>Guinee</i>	18
2.6.2	<i>Ivoorkust</i>	18
2.6.3	<i>Sierra Leone</i>	18
3	Mensenrechten	20
3.1	Internationale verdragen en protocollen	20
3.2	Nationale wetgeving	21
3.3	Toezicht	22
3.3.1	<i>Overheidsorganisaties</i>	22
3.3.2	<i>Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)</i>	23
3.4	Naleving en schendingen	24
3.4.1	<i>Vrijheid van meningsuiting</i>	24
3.4.2	<i>Vrijheid van vereniging en vergadering</i>	25
3.4.3	<i>Vrijheid van godsdienst</i>	25

3.4.4	<i>Bewegingsvrijheid</i>	26
3.4.5	<i>Rechtsgang</i>	29
3.4.6	<i>Arrestaties en detenties</i>	31
3.4.7	<i>Mishandeling en foltering</i>	31
3.4.8	<i>Verdwijningen</i>	32
3.4.9	<i>Moorden en buitengerechtelijke executies</i>	32
3.4.10	<i>Doodstraf</i>	32
3.4.11	<i>Mensenhandel</i>	33
3.5	Specifieke groepen	33
3.5.1	<i>Vrouwen</i>	34
3.5.2	<i>Minderjarigen</i>	38
3.5.3	<i>Etnische groepen</i>	40
3.5.4	<i>Dienstplichtigen</i>	41
3.5.5	<i>Homoseksuelen</i>	41
4	Migratie	42
4.1	Migratiestromen	42
4.2	Activiteiten van internationale organisaties	44
4.3	Standpunt UNHCR	45
5	Bijlagen	46
5.1	Overzicht politieke partijen	46
5.1.1	<i>Lijst van belangrijkste politieke partijen in Liberia</i>	46
5.2	Literatuurlijst	47
5.2.1	<i>Naslagwerken en rapporten</i>	47
5.2.2	<i>Websites</i>	48
5.3	Lijst van afkortingen	49
5.4	Kaart van Liberia	51

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Liberia beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit dat land en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Liberiaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Liberia (laatstelijk 27 september 2007). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van oktober 2007 tot en met september 2008.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, (niet-)gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Dakar (Senegal), waaronder Liberia ressorteert, aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op de recente ontwikkelingen op politiek en veiligheidsgebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een overzicht van de recente geschiedenis van Liberia. Ook is een korte passage over de geografie, de bevolking en de staatsinrichting van Liberia opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Liberia geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en van internationale verdragen, waarbij Liberia partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van bepaalde mensenrechten. Tenslotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vier komen migratie en opvang van ontheemden en vluchtelingen, alsmede activiteiten van internationale organisaties aan de orde.

2 Landeninformatie

2.1 Land en volk

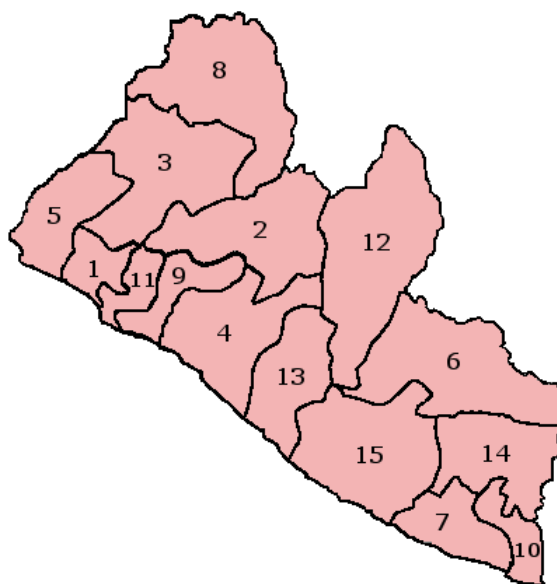
2.1.1 *Ligging en klimaat*

De Republiek Liberia ligt aan de westkust van Afrika, grenzend in het noordwesten aan Sierra Leone, in het noorden aan Guinee, in het oosten aan Ivoorkust en in het zuiden aan de Atlantische Oceaan. Het land is vlak langs de kust en gaat over in glooiende heuvels en laag bergland in noordoostelijke richting. Het klimaat is tropisch met een gemiddelde jaartemperatuur van 25°C.¹

2.1.2 *Bestuurlijke indeling*

Liberia is administratief verdeeld in 15 provincies (zogenaamde *counties*) met elk een eigen hoofdstad. Monrovia, gelegen in Montserrado County, is de nationale hoofdstad.²

Counties	Hoofdsteden
1. Bomi	Tubmanburg
2. Bong	Gbarnga
3. Gbarpolu	Bopolu
4. Grand Bassa	Buchanan
5. Grand Cape Mount	Robertsport
6. Grand Gedeh	Zwedru
7. Grand Kru	Barclayville
8. Lofa	Voinjama
9. Margibi	Kakata
10. Maryland	Harper
11. Montserrado	Bensonville
12. Nimba	Saniquellie
13. River Cess	River Cess
14. River Gee	Fish Town
15. Sinoe	Greenville

¹ EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 2 (20 juli 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

² www.wikipedia.org 'Counties van Liberia' (8 mei 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

2.1.3 **Bevolking**

Liberia heeft een totale oppervlakte van 111.370 km² (bijna driemaal Nederland) en telt ongeveer 3,4 miljoen inwoners. In Liberia leven 16 etnische bevolkingsgroepen:

Etnische groepen	Voornaamste leefgebieden
1. Bassa	Grand Bassa en River Cess
2. Bella	Lofa
3. Dei	West-Liberia
4. Gbandi	Noordwest-Liberia
5. Gio	Nimba
6. Gola	West-Liberia
7. Grebo	Maryland en Grand Kru
8. Kissi	Lofa
9. Kpelle	Bong
10. Krahn	Grand Gedeh
11. Kru	Centraal-Liberia
12. Loma	Noordwest-Liberia
13. Mandingo (Mandinka)	Noord-Liberia
14. Mano	Nimba
15. Mende	Noordwest-Liberia
16. Vai	West-Liberia

Zij maken samen zo'n 95% van de bevolking uit. De grootste groep wordt gevormd door de Kpelle (ongeveer 500.000 personen), die het centrale deel van het land bewonen (vooral in Bong). Op de tweede en de derde plaats komen de Bassa (vooral in Grand Bassa) en de Gio (vooral in Nimba). De overige 5% wordt gevormd door *Americo-Liberians* (afstammelingen van bevrijde Amerikaanse slaven), *Congo People* (afstammelingen van teruggekeerde ex-slaven uit het Caraïbisch gebied) en een kleine 'buitenlandse gemeenschap' (merendeels Aziaten, onder wie veel Libanezen). Zij wonen veelal in Monrovia en omgeving.³

Circa 80% van de Liberiaanse bevolking leeft onder de armoedegrens van US\$ 1 aan inkomsten per dag. Van de bevolking heeft naar schatting 40% geen toegang tot veilig drinkwater, 75% geen toegang tot goede sanitaire voorzieningen en is 40% ondervoed. De kindersterfte behoort tot één van de hoogste ter wereld (144 per 1000). Ongeveer 8% tot 12% van de bevolking is HIV-positief. De gemiddelde levensverwachting bedraagt 45 jaar. Het grootste deel van de bevolking (70%) is voor haar bestaan direct of indirect afhankelijk van de landbouw.⁴

Nationaliteit

Volgens de grondwet is de Liberiaanse nationaliteit alleen voorbehouden aan

³ EIU, *Liberia: Country Report*, p. 4 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008). Zie ook § 3.5.3 'Etnische groepen' (Mensenrechten).

⁴ EIU, *Liberia: Country Profile*, p. 17 (1 augustus 2007), www.unicef.org (31 maart 2008), AI, *Amnesty International Report 2008 - Liberia* (28 mei 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

‘negroïde personen of personen van negroïde afkomst’ door geboorte of naturalisatie. Deze grondwettelijke bepaling sluit dus heel wat inwoners die al jaren in Liberia wonen, zoals de Libanese gemeenschap, uit van staatsburgerschap.⁵ Het *Bureau of Immigration and Naturalization (BIN)* van het ministerie van Justitie is bevoegd om certificaten van staatsburgerschap uit te vaardigen aan genaturaliseerde Liberianen. Elk naturalisatiecertificaat wordt door het bureau bekrachtigd en geregistreerd.

2.1.4 Taal

De officiële taal in Liberia is Engels, dat ook in het onderwijs wordt gebruikt. Het gesproken Liberiaans Engels vindt zijn oorsprong in het Engels van de bevrijde slaven die zich in de 19^e eeuw vanuit de Verenigde Staten op het huidige grondgebied vestigden, en is over het algemeen de voertaal in het dagelijks verkeer tussen mensen die verschillende lokale talen spreken. Het Liberiaans Engels kent verschillende varianten, waarvan het gebruik onder meer afhankelijk is van de sociale klasse. De taal wijkt af van de op het Engels gebaseerde pidgin-talen in landen ten oosten van Liberia en van het Krio, dat wordt gesproken in Sierra Leone. In Liberia worden naast het Liberiaans Engels nog zo’n 23 traditionele talen gesproken⁶:

Traditionele talen	Voornaamste taalgebieden
1. Bandi	Lofa (grensgebied Guinee)
2. Bassa	Grand Bassa, River Cess en Montserrado
3. Dan	Nimba
4. Dewoin	Montserrado (kustgebied) en Monrovia
5. Gbii	Nimba (ten westen van Cestos River)
6. Glaro-Twabo	Grand Gedeh
7. Glio-Oubi	Noordoost-Liberia (grensgebied Ivoorkust)
8. Gola	West-Liberia (tussen Mano en St. Paul River)
9. Grebo	Zuidoost-Liberia (grensgebied Ivoorkust)
10. Kissi	Lofa (grensgebied Sierra Leone)
11. Klao	Oost-Liberia
12. Kpelle	Centraal-Liberia
13. Krah	Grand Gedeh
14. Krumen	Zuidoost-Liberia
15. Kuwaa	Lofa
16. Loma	Noordwest-Liberia (grensgebied Guinee)
17. Mandinka	Noord-Liberia (grensgebied Guinee)
18. Mano	Nimba (grensgebied Guinee)
19. Many	Noord-Liberia (grensgebied Guinee)
20. Mende	Noordwest-Liberia (grensgebied Sierra Leone)
21. Sapo	Oost-Liberia
22. Tajuasohn	Sinoe
23. Vai	West-Liberia (grensgebied Sierra Leone)

⁵ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁶ www.ethnologue.com ‘Languages of Liberia’ (31 maart 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

2.1.5   *Godsdienst*

Liberia kent geen staatsgodsdienst. Van de bevolking is circa 40% christen of aanhanger van een combinatie van het christendom en een inheemse godsdienst. Ongeveer 20% is moslim en 40% aanhanger van traditionele godsdiensten. Daarnaast kent Liberia andere kleine religieuze gemeenschappen, zoals hindoes, bahai en boeddhisten. Het christendom en de traditionele inheemse godsdiensten komen in het hele land voor. Met name de Mandingo en de Vai hangen de islam aan.⁷

2.1.6   *Munteenheid*

De munteenheid van Liberia is de Liberiaanse dollar (internationale afkorting: LRD). Eind september 2008 was € 1 circa LRD 92 waard en US\$ 1 circa LRD 64.⁸

2.2   *Staatsinrichting*

Liberia is een constitutionele republiek met een presidentieel stelsel naar Amerikaans model. De grondwet dateert van 6 januari 1986 en voorziet in scheiding van de uitvoerende, de wetgevende en de rechterlijke macht.⁹

2.2.1   *Uitvoerende macht*

De uitvoerende macht berust bij de president en het kabinet van ministers. Het staatshoofd is behalve regeringsleider ook opperbevelhebber van het leger. Hij wordt door middel van algemene verkiezingen gekozen voor een periode van zes jaar en is herkiesbaar voor een tweede termijn. Na de presidentsverkiezingen in november 2005 werd op 16 januari 2006 Ellen Johnson-Sirleaf van de *Unity Party (UP)* beëdigd tot president van Liberia. Zij is de eerste vrouwelijke president in Afrika. De volgende presidentsverkiezingen zijn voorzien voor 2011.¹⁰

---

⁷ US Department of State, *Liberia: International Religious Freedom Report 2007* (14 september 2007), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).
⁸ CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008) en www.coinmill.com / the currency converter (1 oktober 2008).
⁹ EIU, *Liberia: Country Report*, p. 3 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).
¹⁰ Global Insight, *Liberia: Liberian opposition parties announce plans to unify ahead of 2011 presidential election* (2 juli 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 3 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

2.2.2 *Wetgevende macht*

De wetgevende macht berust bij een volksvertegenwoordiging (parlement), die bestaat uit een Huis van Afgevaardigden en een Senaat. De leden van het Huis van Afgevaardigden worden via directe verkiezingen gekozen voor een termijn van zes jaar en die van de Senaat voor een periode van negen jaar. Het Huis van Afgevaardigden telt 64 leden en de Senaat 30 leden (twee per provincie). In de Liberiaanse volksvertegenwoordiging zijn verschillende partijen vertegenwoordigd. Liberia is een sterk gecentraliseerde staat. De president benoemt de provinciebestuurders (*governors* of *superintendents*). De leiders op gemeentelijk en tribaal niveau worden elke zes jaar door de bevolking gekozen. De volgende verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden zijn in 2011 en die voor de Senaat in 2014.¹¹

2.2.3 *Rechterlijke macht*

De rechterlijke macht is gebaseerd op het Anglo-Amerikaanse model en kent drie niveaus. De hoogste instantie is het *Supreme Court* (Hoge Raad) in Monrovia. In elke provincie zetelt een aan het *Supreme Court* ondergeschikte algemene rechtbank, het *Circuit Court*. Daarnaast, op hetzelfde niveau, zetelen in beginsel in elke provincie vijf *Specialised Courts*, die ook ondergeschikt zijn aan het *Supreme Court* en die zijn belast met respectievelijk jeugdzaken, arbeidsrecht, schuldvordering, erfrecht en belastingen. Indien deze speciale hoven niet in een provincie aanwezig zijn, worden hun taken overgenomen door het *Circuit Court* in de desbetreffende provincie. Op lokaal niveau wordt, afhankelijk van de grootte van het ressort, rechtgesproken door *Magistrate Courts* of *Justices of the Peace* (Hoven van Eerste Aanleg). Aan het hoofd van de rechterlijke macht staat de *Chief of Justice*.¹²

2.3 *Geschiedenis*

In deze paragraaf wordt een beknopt overzicht gegeven van de recente geschiedenis van Liberia. Voor een meer gedetailleerd overzicht van de vroegere geschiedenis wordt verwezen naar eerder verschenen algemene ambtsberichten over Liberia.

---

¹¹ EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 6 (20 juli 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 3 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

¹² US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 6 (20 juli 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008). Zie ook § 3.4.5 'Rechtsgang' (Mensenrechten).

Liberia, dat nooit gekoloniseerd is geweest, werd tot 1980 politiek sterk gedomineerd door de nazaten van bevrijde Amerikaanse slaven (de *Americo-Liberians*), die de republiek Liberia in 1847 hadden gesticht. In 1980 vond na een periode van onrust over deze dominantie een militaire staatsgreep plaats door Samuel Doe (behorend tot de Krahn-stam). Doe's wrede en autoritaire bewind luidde een periode in van verzet en burgeroorlog. Tussen 1989 en 1997 werd Liberia geteisterd door een gewapende strijd tussen verschillende facties. Die strijd werd uiteindelijk beslecht in het voordeel van de *National Patriotic Party (NPP)* van krijgsheer Charles Taylor. Taylor bezegelde zijn militaire overwinning met zijn verkiezing tot president in 1997.¹³

2.3.1 Vredesakkoord 2003

Tijdens het bewind van Taylor brak voor de bevolking van Liberia een nieuwe periode aan van intimidatie, armoede en onzekerheid. Tussen 1999 en 2003 laaiden de conflicten tussen regeringstroepen en de gewapende oppositiegroeperingen *Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD)* en *Movement for Democracy in Liberia (MODEL)* op. Met steun van de buurlanden Guinee en Ivoorkust veroverde de oppositie ongeveer 70% van het Liberiaanse grondgebied. Na diverse (internationale) vredesinitiatieven werd op 18 augustus 2003 in Accra (Ghana) een vredesakkoord (*Comprehensive Peace Agreement*) gesloten tussen de strijdende partijen. Inmiddels was Charles Taylor onder grote internationale druk afgetreden als president van Liberia en uitgeweken naar Nigeria.¹⁴

2.3.2 Overgangsregering Gyude Bryant (2003-2005)

In oktober 2003 werd een overgangsregering (*National Transitional Government of Liberia, NTGL*) geïnstalleerd onder leiding van Gyude Bryant, een zakenman uit Monrovia. In diezelfde maand werden troepen van de *United Nations Mission in Liberia (UNMIL)* in het land gelegerd om de regering te ondersteunen bij herstel van het staatsgezag. De overgangsregering, die bestond uit leden van de verschillende strijdende facties en partijen die het vredesakkoord hadden ondertekend, was ongeveer twee jaar in functie. Van de implementatie van hervormingen, zoals voorzien in het vredesakkoord, kwam echter weinig terecht.

---

¹³ EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 4 (20 juli 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 2 en 6 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

¹⁴ EIU, *Liberia: Country Profile 2007*, p. 5 en p. 6 (1 augustus 2007) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 4 en p. 7 (20 juli 2008). Zie ook § 2.4.3 'Proces Charles Taylor' (Politieke ontwikkelingen).

Het hervormingsproces kwam pas echt op gang, toen begin 2006 een nieuwe regering onder leiding van Ellen Johnson-Sirleaf aan de macht kwam.¹⁵

2.3.3 *Regering Ellen Johnson-Sirleaf (vanaf 2006)*

Op 11 oktober 2005 vonden in Liberia verkiezingen plaats. Volgens lokale en internationale waarnemers verliepen deze vrij en eerlijk. Ellen Johnson-Sirleaf van de *Unity Party (UP)* versloeg haar tegenstander en voormalig voetballer George Weah in de beslissende tweede ronde. Op 16 januari 2006 werd zij als president ingezworen en daarmee het eerste democratisch gekozen vrouwelijke staatshoofd van Afrika.¹⁶ Het verkiezingsresultaat zorgde ervoor dat het sinds het einde van de burgeroorlog gegroeide vertrouwen van de Liberianen in de toekomst werd versterkt. Er werd een begin gemaakt met herstel van het staatsgezag. Corruptiebestrijding, vrede en stabiliteit in de regio, herstructurering van het veiligheidsapparaat en verbetering van het rechtssysteem vormden de voornaamste prioriteiten van de nieuwe regering. De instelling van een Waarheids- en Verzoeningscommissie (*Truth and Reconciliation Commission, TRC*) op 20 februari 2006 werd door zowel de Liberianen als de internationale gemeenschap ervaren als een positieve ontwikkeling voor de toekomst van Liberia.¹⁷

2.4 Politieke ontwikkelingen

Gedurende de verslagperiode is ten opzichte van de vorige periode verbetering opgetreden in de binnenlandse politieke verhoudingen. De Liberiaanse regering van nationale eenheid handhaafde de vrede (hoewel fragiel), zorgde voor herstel

---

¹⁵ EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 7 en p. 8 (20 juli 2008).

¹⁶ BBCNews, *Profile: Liberia's 'Iron Lady'* (23 november 2005), EIU, *Liberia: Country Profile 2007*, p. 9 (1 augustus 2007) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 8 (20 juli 2008).

¹⁷ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 32 t/m § 36 (19 maart 2008), www.crisisgroup.org (4 juni 2008), EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 4 (20 juli 2008), UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 4 en § 6 (15 augustus 2008), NRC Handelsblad, *Waarheidscommissie moet verzoening en gerechtigheid brengen in Liberia* (30 augustus 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 2 en 6 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008). Zie ook § 2.4.1 'Herstel staatsgezag', § 2.4.2 'Aanpak corruptie' (Politieke ontwikkelingen) en § 3.3.1 'Overheidsorganisaties' (Toezicht / Mensenrechten).

van het staatsgezag en intensivering van de corruptiebestrijding. Het proces tegen oud-president Charles Taylor werd voortgezet.¹⁸

2.4.1 **Herstel staatsgezag**

Bij haar aantreden in 2006 was president Ellen Johnson-Sirleaf vastbesloten het staatsgezag, dat als gevolg van de burgeroorlog totaal ontwricht was, te herstellen. Er is inmiddels vooruitgang geboekt met het verstevigen van het overheidsgezag in de 15 provincies, waar bestuurders zijn benoemd en verschillende werkgroepen zijn geformeerd ter stimulering van allerlei projecten op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, elektriciteitsvoorziening en drinkwater- en sanitaire voorzieningen. De komende jaren willen de autoriteiten zich eveneens richten op verdere verbetering van infrastructuur en werkgelegenheid.¹⁹

2.4.2 **Aanpak corruptie**

Middels een anti-corruptie programma (*Governance and Economic Management Assistance Plan, GEMAP*) tracht de Liberiaanse regering de wijdverbreide corruptie uit te bannen. Het programma, dat is opgezet met steun van de internationale donoren die hun (financiële) hulp afhankelijk hebben gesteld van het slagen ervan, moet worden gezien als een stap in de goede richting. Begin februari 2007 werden met instemming van de regering buitenlandse toezichthouders (*watchdogs*) op belangrijke ministeries en in de centrale bank geplaatst om de inkomsten en uitgaven te controleren.²⁰ Volgens de secretaris-generaal van de Verenigde Naties (SGVN) vordert het programma gestaag; het financiële management van de regering is inmiddels aanzienlijk verbeterd. Zo werd de door de Commissie inzake Bestuurlijke Hervorming (*Governance Reform*

---

¹⁸ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 7 en p. 13 (maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 2 en § 3 (19 maart 2008), UNSC, S/RES/1819 (18 juni 2008), UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 3 en § 4 (15 augustus 2008) en *The Economist*, *With a little help from her friends* (23 augustus 2008).

¹⁹ UNSC, S/RES/1777 (20 september 2007), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 32 t/m 36 en § 70 (19 maart 2008), UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 43 (15 augustus 2008), CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008) en IRIN, *Liberia: Work forum criticised, but leaders remain hopeful* (9 september 2008).

²⁰ US Institute of Peace, *Liberia: GEMAP – A Model for Economic Management in Conflict-Affected Countries* (7 mei 2008).

Commission)²¹ opgestelde nationale anti-corruptiestrategie door het parlement aangenomen en bij wet vastgesteld (*Anti-Corruption Act*).

De commissie beoogt met het anti-corruptieplan straffeloosheid tegen te gaan en de geloofwaardigheid en integriteit van het overheidsapparaat te vergroten. Dit had het ontslag door de president van een aantal overheidsfunctionarissen wegens slecht functioneren of betrokkenheid bij corruptiepraktijken tot gevolg. Voorts werden alle door voorgaande regeringen afgegeven contracten en concessies grotendeels herzien.²² Dat vervolging voor corruptie ook politici treft, bleek wel uit de arrestatie van voormalig president Gyude Bryant (begin 2007) op verdenking van verduistering van overheidsgelden tijdens diens regeerperiode. Eind 2007 werd Bryant op borgtocht vrijgelaten in afwachting van zijn proces.²³ In 2006 en 2007 ratificeerde Liberia respectievelijk het VN-Verdrag tegen Corruptie en het Verdrag van de Afrikaanse Unie ter Voorkoming en Bestrijding van Corruptie.²⁴

2.4.3 *Proces Charles Taylor*

Na een onderbreking van ruim zes maanden heeft het Speciale Strafhof voor Sierra Leone (*Special Court for Sierra Leone, SCSL*) het proces tegen oud-president Charles Taylor op 7 januari 2008 hervat met het oproepen van de eerste getuige. Inmiddels zijn tientallen getuigen verhoord, die de rechters een beeld moeten geven van de daden van Taylor.²⁵ Het proces begon op 4 juni 2007, maar werd om meerdere redenen diverse malen uitgesteld. De hoofdaanklager van het SCSL,

---

²¹ De instelling van deze commissie is een uitvloeisel van het vredesakkoord van 2003. De commissie ziet erop toe dat overheidsgelden op een doelmatige en rechtmatige manier gebruikt worden en dat publieke aanbestedingen en gunningen van contracten op een eerlijke, transparante en non-discriminatoire wijze verlopen.

²² UNSC, S/RES/1777 (20 september 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 32 t/m 36 (19 maart 2008), www.crisisgroup.org (4 juni 2008), Global Insight, *Liberia: Liberian government ministers accused of taking bribes* (22 augustus 2008) en The Inquirer, *Ellen Signs Anti-Corruption Act* (26 augustus 2008).

²³ EIU, *Liberia: Country Profile 2007*, p. 14 (1 augustus 2007), NRC Handelsblad, *Ex-president Bryant van Liberia weer vrij* (8 december 2007) en UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 6 (19 maart 2008).

²⁴ www.unhchr.ch (17 april 2008) en www.africa-union.org (17 april 2008). Zie ook § 3.1 'Internationale verdragen en protocollen' (Mensenrechten).

²⁵ ANP, *Zaak tegen Taylor kan in 2009 afgerond zijn* (2 oktober 2008).

Stephen Rapp, noemde het proces tegen Taylor een 'historisch moment waarop duidelijk wordt dat ook in Afrika niemand boven de wet staat'.²⁶

Op 16 januari 2002 tekenden de Verenigde Naties (VN) en de Sierra Leonese regering een overeenkomst inzake de oprichting van het SCSL voor berechting van de 'meest verantwoordelijke personen' voor de misdaden begaan tijdens de burgeroorlogen in Liberia en Sierra Leone. Het SCSL is een onafhankelijk lichaam dat werkt met een internationale staf, benoemd door de VN en Sierra Leone gezamenlijk. Het Hof wordt gefinancierd door vrijwillige donaties van VN-lidstaten, waaronder Nederland.²⁷

Al sinds 2003 is Charles Taylor door het SCSL aangeklaagd op beschuldiging van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid begaan tijdens zijn betrokkenheid bij de burgeroorlog in Sierra Leone.²⁸ Na zijn aftreden als president van Liberia en de daaropvolgende vlucht naar Nigeria in augustus 2003 werd hij gearresteerd, toen hij probeerde de Nigeriaanse grens met Kameroen over te steken. Uiteindelijk werd hij op 29 maart 2006, na inwilliging van een officieel verzoek van Liberia aan Nigeria om zijn uitlevering, overgedragen aan het SCSL in Freetown.²⁹

Om politieke en veiligheidsredenen in de regio diende het SCSL een verzoek in bij het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court, ICC*) in Den Haag en bij de Nederlandse autoriteiten om de rechtszaak tegen Charles Taylor in Nederland te laten plaatsvinden. Nederland willigde dit verzoek in op voorwaarde dat Taylor na zijn berechting elders zijn straf zou uitzitten. Nadat in juni 2006 de Britse regering zich hiertoe bereid verklaarde, keurde de Veiligheidsraad van de VN de berechting in Nederland goed. Op 20 juni 2006 werd Taylor per VN-vliegtuig uit Sierra Leone naar Nederland overgebracht, waar hij sindsdien verblijft in de detentie-unit van het ICC in de gevangenis van Scheveningen.³⁰

---

²⁶ Reformatorisch Dagblad, *Bloeddiamantexpert eerste getuige tegen Taylor* (7 januari 2008), www.wereldomroep.nl/Proces_Taylor (8 mei 2008), www.redag.nl/Charles_Taylor (8 mei 2008), UN News Service, *Taylor trial at UN-backed court a model for international justice, says Prosecutor* (14 juli 2008) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 9 (20 juli 2008).

²⁷ Reuters, *Sierra Leone's war crimes court* (2 augustus 2007). Zie voor meer gedetailleerde informatie over het SCSL het Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone van 20 november 2007 onder § 3.4.5 'Rechtsgang / Speciaal Strafhof voor Sierra Leone'.

²⁸ Charles Taylor is het eerste Afrikaanse staatshoofd dat door een internationaal tribunaal is aangeklaagd voor misdaden tegen de menselijkheid.

²⁹ EIU, *Liberia: Country Report* (juni 2006) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 9 (20 juli 2008).

³⁰ UNSC, S/RES/1688 (16 juni 2006), UN News, *UN Council authorizes trial of former Liberian president in the Netherlands* (16 juni 2006), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 13 (maart 2008) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 9 (20 juli 2008).

Sinds zijn vertrek uit de regio is de invloed van Taylor in Liberia afgenomen. Het proces tegen hem heeft geen gevolgen gehad voor de stabiliteit in het land. Volgens hoofdaanklager Stephen Rapp kan de rechtszaak tegen Taylor aan het einde van 2009 worden afgerond.³¹

2.5 Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie in Liberia was gedurende de verslagperiode over het algemeen rustig en stabiel, ook in het grensgebied met de buurlanden Sierra Leone, Guinee en Ivoorkust. Wel is in vrijwel geheel Liberia sprake van criminaliteit, mede als gevolg van soms extreme armoede in combinatie met hoge werkloosheid. Gewapende overvallen komen voor.³²

2.5.1 UNMIL

De *United Nations Mission in Liberia (UNMIL)* ondersteunt sinds 2003 de Liberiaanse regering op civiel gebied en op veiligheidsgebied. Conform een resolutie van de VN-Veiligheidsraad blijft UNMIL formeel tot 30 september 2009 in Liberia. Aanvankelijk bestond de missie uit ongeveer 15.000 manschappen, maar dit aantal is inmiddels teruggebracht tot ruim 13.000. De secretaris-generaal van de VN (SGVN) heeft aangegeven dat verdere afbouw van UNMIL in verschillende stadia zal plaatshebben. De capaciteit van de nationale veiligheidstroepen zal hierbij in ogenschouw worden genomen, aangezien zij de taak van UNMIL zullen moeten overnemen na het vertrek van de missie. Op welke wijze en binnen welk tijdsbestek volledig vertrek van UNMIL uiteindelijk zal gebeuren, is momenteel nog niet bekend.³³

---

³¹ EIU, *Liberia: Country Report*, p. 2 en p. 13 (maart 2008), Global Insight, *Sierra Leone - Liberia: Trial resumes of former Liberian president for war crimes and crimes against humanity* (22 augustus 2008) en ANP, *Zaak tegen Taylor kan in 2009 afgerond zijn* (2 oktober 2008).

³² UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 9 t/m § 16 (19 maart 2008), UNMIL, *Briefing to the Security Council on the Sixteenth Report of the Secretary-General on UNMIL* (14 april 2008), IRIN, *As armed robbery rises civilians defend themselves* (7 mei 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 2 en p. 11 (juni 2008), UN News Service, *UN expert praises rights progress in Liberia, raises concern at crime levels* (18 juli 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 10 t/m § 14 (15 augustus 2008).

³³ IRIN, *Liberia: Peacekeeper pull-out will be "cautious and gradual"* (22 april 2008), Global Insight, *Government calls on UN to delay withdrawal from Liberia* (2 juli 2008), UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 1, § 59 t/m § 62 en § 73 (15 augustus 2008), UNSC, S/RES/1819

2.5.2 Veiligheidsmacht

Liberia beschikt over een beroepsleger (*Armed Forces of Liberia, AFL*) en een politiemacht (*Liberia National Police, LNP*). De verantwoordelijkheid voor de externe veiligheid en de verdediging van het land ligt bij het leger, terwijl die voor de binnenlandse veiligheid berust bij de politie. Met steun van UNMIL verloopt de hervorming van leger en politie voorspoedig.³⁴

Leger

Sinds 2004 helpen de Verenigde Staten (VS) de Liberiaanse regering bij het opzetten en trainen van een nieuw nationaal leger van in eerste instantie 2.000 militairen, dat uiteindelijk tot 4.000 manschappen moet uitgroeien. Het oude leger is gedurende de verslagperiode volledig gedemobiliseerd. Alleen Liberianen met een onbesmet blazoën op het gebied van mensenrechten, ook ex-soldaten van de ‘oude’ AFL en voormalige LURD- en MODEL-strijders, kunnen naar een functie binnen het nieuwe leger solliciteren. Naast militaire training leren de nieuwe rekruten over de grondwet, mensenrechten en genderkwesties. De eerste 1.600 hebben inmiddels hun training afgerond. Het zal nog enige tijd duren voordat het nieuwe leger zich in een positie bevindt dat het de veiligheid kan waarborgen en veiligheidstaken kan overnemen van UNMIL.³⁵

Politie

Gedurende de verslagperiode werd verdere vooruitgang geboekt met de herstructurering en training van de *Liberia National Police (LNP)*. Inmiddels zijn ruim 3.600 rekruten, inclusief 360 vrouwen (10% van de beoogde 20%), getraind. Uiteindelijk moet dit aantal uitgroeien tot ongeveer 6.000. Bij de uitoefening van haar taken wordt de LNP bijgestaan door UNMIL. Naast het aantal politieagenten is voorzien in de training van een gespecialiseerde eenheid (*Emergency Response Unit*) van 500 man om snel, efficiënt en proactief te reageren in geval van inbreuk op de veiligheid na eventueel vertrek van UNMIL. Deze unit moet medio 2009

---

³⁴ (18 juni 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 2, p. 6 en 10 (september 2008) en AFP, *L'ONU maintient sa force au Liberia mais continue à la réduire* (29 september 2008).
US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 20 t/m § 28 (19 maart 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 27 (15 augustus 2008).

³⁵ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 11 (maart 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), Global Insight, *Government calls on UN to delay withdrawal from Liberia* (2 juli 2008), EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 10 (20 juli 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 28, § 51, § 52 en § 59 t/m § 62 (15 augustus 2008).

operationeel zijn. Met (financiële) steun van internationale partners zijn en worden in verschillende provincies nieuwe politiebureaus gebouwd en oude hersteld of weer opgebouwd. In vrijwel het gehele land zijn inmiddels politiestations aanwezig, maar wordt het werk van de politie veelal nog gehinderd door een tekort aan faciliteiten (gebrek aan uitrusting, vervoer- en communicatiemiddelen, achterstand in uitbetaling van salarissen).³⁶

2.5.3 **Ontwapening, demobilisatie, re-integratie en rehabilitatie**

In 2005 was het ontwapenings- en demobilisatieproces, dat in december 2003 van start ging, voltooid. Met financiële steun van donoren zijn en worden de gedemobiliseerde oud-strijders opgenomen in diverse beroepsopleidingsprogramma's ter voorbereiding op een plaats in de burgermaatschappij. Aan dit proces nemen ongeveer 100.000 personen deel, van wie inmiddels ruim 92.000 diverse re-integratie- en rehabilitatieprogramma's hebben afgerond. In december 2007 zijn de Nationale Commissie voor het DDR-programma (*Disarmament, Demobilisation, Reintegration and Rehabilitation*) en UNDP (*United Nations Development Programme*) in samenwerking met UNMIL begonnen aan een één-jarig re-integratie- en rehabilitatieprogramma voor de laatste groep van circa 8.000 oud-strijders.³⁷

2.6 **Regionale context**

Liberia onderhoudt goede banden met de buurlanden. In de grensgebieden was gedurende de verslagperiode geen sprake van ernstige schermutselingen.³⁸ Tussen Liberia, Guinee en Sierra Leone bestaat sinds 1973 een douane- en samenwerkingsovereenkomst, de *Mano River Union (MRU)*, zo genoemd naar de rivier de Mano die door de drie landen stroomt. Sinds mei 2008 maakt ook

---

³⁶ HRW, *World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 20 t/m § 26 (19 maart 2008), IRIN, *Liberia: As armed robbery rises civilians defend themselves* (7 mei 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 11 (juni 2008), EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 10 (20 juli 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 29 t/m § 34, § 53 t/m § 55 en § 63 t/m § 67 (15 augustus 2008).

³⁷ HRW, *World Report 2008* (januari 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 30 (19 maart 2008) en ICRC, *Annual Report 2007* (mei 2008).

³⁸ UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 26 (15 augustus 2008).

Ivoorkust deel uit van de Unie.³⁹ Hieronder worden in het kort de bilaterale betrekkingen van Liberia met de aangrenzende buurlanden Guinee, Ivoorkust en Sierra Leone belicht.

2.6.1 **Guinee**

De relatie tussen Liberia en Guinee is goed. Gedurende de verslagperiode was de situatie in Guinee instabiel en gespannen tengevolge van politieke ontwikkelingen en munterij binnen het leger. Vooralsnog heeft dit niet geleid tot instabiliteit in de regio.⁴⁰

2.6.2 **Ivoorkust**

Liberia heeft met Ivoorkust een redelijk goede verstandhouding. Na jaren van politieke onrust in het buurland is op 4 maart 2007 in Ouagadougou (Burkina Faso) een vredesverdrag getekend tussen de Ivoriaanse regering en de rebelligroepering *Forces Nouvelles*. Wanneer het vredesproces in Ivoorkust zich verder doorzet, kan dit een stabiliserend effect hebben voor de gehele subregio. De Ivoriaanse autoriteiten worden hierbij gesteund door de *United Nations Operation in Côte d'Ivoire (UNOCI)*, die weer nauw samenwerkt met de *United Nations Mission in Liberia (UNMIL)*.⁴¹

2.6.3 **Sierra Leone**

De bilaterale betrekkingen met Sierra Leone zijn goed. De inzet van de VN-vredesmacht UNMIL, die mede verantwoordelijk is voor de veiligheidssituatie in

---

³⁹ UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 16 (19 maart 2008) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 10 (20 juli 2008).

⁴⁰ UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 16 (19 maart 2008), Reuters, *Guinea meets soldiers' demands to end 2-day mutiny* (27 mei 2008), Reuters, *Guinea pays troops in bid to end mutiny* (30 mei 2008), BBCNews, *Guinea troops clash with police* (17 juni 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 5 en § 26 (15 augustus 2008).

⁴¹ AP, *Vredesverdrag in Ivoorkust getekend* (5 maart 2007), ICG, *Côte d'Ivoire after the Ouagadougou Agreement* (27 juni 2007), UNSC, S/RES/1777 (20 september 2007), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 16 (19 maart 2008), UNSC, S/2008/250, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire*, § 8 (15 april 2008) en UNSC, S/2008/451, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire*, § 7 en § 26 (10 juli 2008). Zie voor meer gedetailleerde informatie over het vredesproces in Ivoorkust het Algemeen Ambtsbericht Ivoorkust van augustus 2007 onder § 2.2 'Politieke ontwikkelingen / Vredesakkoord'.

Liberia, draagt ook bij tot een zekere stabiliteit in het grensgebied met Sierra Leone. Er bestaat zelfs weer een levendige handel tussen beide buurlanden sinds de heropening van de grensovergang over de *Mano River Bridge* in juni 2007.⁴²

---

⁴²

Reuters, *Trade flows again from Sierra Leone to Liberia* (7 juni 2007), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 16 (19 maart 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 7 (maart 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 26 (15 augustus 2008).

3 Mensenrechten

De mensenrechtensituatie in Liberia is gedurende de verslagperiode verbeterd. Desondanks is er kritiek. Zo komen willekeur en intimidatie door politie, corruptie door overheidsambtenaren, discriminatie en (seksuele) mishandeling van vrouwen en meisjes, kinderarbeid, alsmede gevallen van mensensmokkel en mensenhandel nog steeds voor.⁴³

3.1 Internationale verdragen en protocollen

Liberia is partij bij de belangrijkste VN-verdragen op het terrein van de mensenrechten, te weten:

- de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (geratificeerd 1948);
- het Internationale Verdrag inzake Voorkoming en Bestrafing van Genocide (geratificeerd 1950);
- het Internationale Verdrag met betrekking tot de Status van Vluchtelingen (geratificeerd 1964), alsmede het bijbehorende optionele protocol van 1967 (geratificeerd 1980);
- het Internationale Verdrag inzake Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (geratificeerd 1976);
- het Internationale Verdrag inzake Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (geratificeerd 1984), alsmede het optionele protocol betreffende alle in het verdrag genoemde vormen van discriminatie (getekend 2004, nog niet geratificeerd);
- het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (geratificeerd 1993), alsmede het optionele protocol betreffende kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie en het optionele protocol betreffende kinderen in gewapende conflicten (beide protocollen getekend 2004, nog niet geratificeerd);
- het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (geratificeerd 2004);
- het Statuut van het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court, ICC*) (geratificeerd 2004);

⁴³

UNHCR, *Liberia: Global Appeal 2008-2009* (1 december 2007), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNMIL, *Briefing to the Security Council on the Sixteenth Report of the Secretary-General on UNMIL* (14 april 2008), UN News Service, *UN expert praises rights progress in Liberia, raises concern at crime levels* (18 juli 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 40 t/m § 42 (15 augustus 2008).

- het Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten (geratificeerd 2004), alsmede het daarop betrekking hebbende eerste optionele protocol betreffende het individueel klachtenrecht (getekend 2004, nog niet geratificeerd) en het tweede optionele protocol betreffende afschaffing van de doodstraf (geratificeerd 2005);⁴⁴
- het Internationale Verdrag tegen Marteling en Andere Wrede, Onmenselijke of Onterende Behandeling of Bestrafing (geratificeerd 2004), alsmede het bijbehorende optionele protocol (geratificeerd 2006);
- het VN-Verdrag tegen Corruptie (geratificeerd 2006).⁴⁵

Liberia voldoet nauwelijks aan de rapportageverplichtingen aan de organen van toezicht.⁴⁶

Voorts is Liberia partij bij:

- het Verdrag van de Afrikaanse Unie inzake Specifieke Aspecten van Vluchtelingenproblemen in Afrika (geratificeerd 1971);
- het Verdrag van de Afrikaanse Unie inzake Uitbanning van Huursoldaten in Afrika (geratificeerd 1982);
- het Afrikaanse Handvest voor de Rechten van Mensen en Volkeren (geratificeerd 1982), alsmede de bijbehorende protocollen betreffende de oprichting van een Afrikaans Hof en Vrouwenrechten (beide protocollen getekend respectievelijk 1998 en 2003, nog niet geratificeerd);
- het Afrikaans Handvest voor de Rechten en het Welzijn van het kind (getekend 1992, nog niet geratificeerd);
- het Verdrag van de Afrikaanse Unie ter Voorkoming en Bestrijding van Corruptie (geratificeerd 2007).⁴⁷

3.2 Nationale wetgeving

De grondwet van 6 januari 1986 is gebaseerd op de algemene beginselen van de rechtsstaat en voorziet in de bescherming van een aantal klassieke mensenrechten, zoals vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, vakbondsvrijheid en bewegingsvrijheid. Ook is een aantal sociale rechten in de grondwet opgenomen, zoals het recht op huisvesting en scholing. De grondwet staat boven alle internationale verdragen waarbij Liberia partij is, en is als hoogste

---

⁴⁴ Zie ook § 3.4.10 ‘Doodstraf’.

⁴⁵ www.unhchr.ch (17 april 2008) en www.icc-cpi.int (21 april 2008).

⁴⁶ De organen van toezicht zijn: *Human Rights Committee (HRC)*, *Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR)*, *Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD)*, *Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW)* en *Committee on the Rights of the Child (CRC)*.

⁴⁷ www.africa-union.org (17 april 2008).

en belangrijkste wet van het land bindend voor alle in Liberia verblijvende instanties en personen.⁴⁸

3.3 Toezicht

In Liberia houden zowel overheid als niet-gouvernementele mensenrechtenorganisaties zich bezig met het toezicht op de naleving van mensenrechten.

3.3.1 Overheidsorganisaties

Het vredesakkoord van 18 augustus 2003⁴⁹ voorziet in de oprichting van een onafhankelijke nationale mensenrechtencommissie (*Independent National Commission on Human Rights*), die in samenwerking met internationale en niet-gouvernementele organisaties gaat toezien op de naleving van mensenrechten in Liberia en op de bevordering van de kennis van en het respect voor deze rechten binnen de samenleving. Een wet tot instelling van deze commissie moet echter nog door het parlement worden goedgekeurd. Ook is de benoeming van de commissieleden nog niet afgerond. Vooruitlopend hierop is het ministerie van Justitie inmiddels begonnen met voorbereidingen voor de ontwikkeling van een nationaal actieplan voor mensenrechten (*National Human Rights Action Plan*).⁵⁰

Eveneens voortvloeiend uit het vredesakkoord werd op 20 februari 2006 de Waarheids- en Verzoeningscommissie (*Truth and Reconciliation Commission, TRC*) officieel geïnstalleerd. Na maanden van trainingen en voorbereidingen, begon de commissie in oktober 2006 met het afnemen van getuigenverklaringen tijdens openbare hoorzittingen in Monrovia, die eind januari 2008 werden afgerond. Vanaf februari 2008 houdt de commissie zich bezig met hoorzittingen in de rest van het land. De commissie is bevoegd om grove mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdrijven, gepleegd tussen 1989 en 2003 (massamoorden, seksuele misdrijven, buitengerechtelijke executies, economische misdrijven) te onderzoeken. Zij kan personen dagvaarden, maar heeft niet het mandaat om hen te berechten. Niemand kan zich verschuilen achter politieke

---

⁴⁸ EIU, *Liberia: Country Report*, p. 3 (maart 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (21 augustus 2008).

⁴⁹ Zie § 2.3.1 'Vredesakkoord 2003' (Geschiedenis).

⁵⁰ UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 43 (19 maart 2008) en HRW, *Letter to Secretary-General Ban Ki-moon* (18 april 2008).

immuniteit. Naar verwachting zal de commissie in maart 2009 haar conclusies in een eindrapport aan de rechter overhandigen.⁵¹

3.3.2 *Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)*

Lokale en internationale mensenrechtenorganisaties kunnen zonder restricties onderzoek doen en over hun bevindingen rapporteren. Mensenrechtenrapporteurs kunnen zich door het hele land vrij bewegen.⁵²

Gedurende de verslagperiode waren verschillende Liberiaanse ngo's actief op het gebied van mensenrechten, democratisering en goed bestuur. Er zijn in Liberia vier overkoepelende mensenrechtenorganisaties:

- *National Human Rights Center of Liberia*,
- *Network of Human Rights Chapters*,
- *Human Rights and Protection Forum*, en
- *National Civil Society Organization*.

Veel van hun activiteiten zijn gericht op voorlichting over mensenrechten. Voorts houden deze organisaties zich bezig met onderzoek, trainingen en rapportages over mensenrechtenschendingen.⁵³

De internationale gemeenschap volgt de mensenrechtensituatie in Liberia met aandacht. Mensenrechtenorganisaties als *Amnesty International (AI)*, *Human Rights Watch (HRW)* en de *International Crisis Group (ICG)* publiceren regelmatig rapporten over Liberia, gebaseerd op bezoeken en bijdragen van lokale ngo's.⁵⁴ Het mandaat van de *United Nations Mission in Liberia (UNMIL)*, zoals verwoord in Resolutie 1509 van de Veiligheidsraad, bepaalt nadrukkelijk dat VN-soldaten toezien op de bescherming en naleving van mensenrechten. Ook dient UNMIL het respect voor de mensenrechten te bevorderen en een bijdrage te leveren aan activiteiten van andere organisaties op het gebied van de rechten van de mens. Met deze doelen voor ogen heeft UNMIL mensenrechten-medewerkers

---

⁵¹ EIU, *Liberia: Country Profile*, p. 10 (1 augustus 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 48, § 49 en § 71 (19 maart 2008) en NRC Handelsblad, *Waarheidscommissie moet verzoening en gerechtigheid brengen in Liberia* (30 augustus 2008).

⁵² US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁵³ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁵⁴ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), www.amnesty.org (3 juni 2008) en www.crisisgroup.org (3 juni 2008).

geplaatst in alle 15 provincies. Ook UNMIL rapporteert met regelmaat over haar bevindingen.⁵⁵

3.4 Naleving en schendingen

Er zijn geen aanwijzingen dat in Liberia gedurende de verslagperiode systematisch ernstige mensenrechtenschendingen hebben plaatsgehad. Incidenteel komen schendingen voor, voornamelijk als gevolg van het nog gebrekkig uitgeruste veiligheidsapparaat, de nog niet overal goed functionerende rechterlijke macht en de tekortschietende infrastructuur voor detenties. Gerichtte vervolging van politieke opposanten vond voor zover bekend niet plaats.⁵⁶

3.4.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Vrijheid van meningsuiting wordt door de grondwet gegarandeerd en in de praktijk door de overheid gerespecteerd. Gedurende de verslagperiode kwam het desondanks voor dat journalisten door politiefunctionarissen werden geïntimideerd, bedreigd of lastig gevallen.⁵⁷

Gedrukte media

In Monrovia wordt een twaalfstal kranten uitgegeven. Zes daarvan zijn onafhankelijke dagbladen. Vijf andere onafhankelijke bladen verschijnen ten minste twee keer per week. Daarnaast verschijnt de regeringskrant de 'New Liberian'. De kranten en bladen hebben slechts een beperkte oplage. De prijs van een krant, de kosten van vervoer, de slechte infrastructuur in de rest van het land en het feit dat meer dan de helft van de bevolking analfabeet is, zorgen ervoor dat de meeste kranten alleen in en rondom Monrovia verschijnen. De berichtgeving in de kranten is vaak van slechte kwaliteit en heeft hoofdzakelijk betrekking op gebeurtenissen in en rond de hoofdstad.⁵⁸

---

⁵⁵ UNSC, S/RES/1509 (19 september 2003) en UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007) en www.unmil.org (3 juni 2008).

⁵⁶ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 54 (19 maart 2008).

⁵⁷ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁵⁸ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), AI, *Amnesty International Report 2008 - Liberia* (28 mei 2008) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 7 (20 juli 2008).

Radio, televisie en internet

Voor de meeste Liberianen is de radio het belangrijkste middel van informatievoorziening. Liberia telt 15 onafhankelijke radiostations die regelmatig in Monrovia uitzenden, ongeveer 24 onafhankelijke lokale stations in andere delen van het land, één UNMIL-radiostation en één radiostation dat door de overheid wordt beheerd. Verder zijn er drie lokale televisiezenders die slechts toegankelijk zijn voor Liberianen die zich een televisie en een generator en benzine om in elektriciteit te voorzien kunnen veroorloven. Radio- en televisiestations kunnen in principe onafhankelijk opereren mits zij een zendvergunning (licentie) hebben verkregen, die wordt afgegeven door het ministerie van Post en Telecommunicatie. Voor zover bekend zijn geen licenties geweigerd. Er zijn geen berichten bekend van beperkingen van overheidswege op de toegang tot internet of van overheidstoezicht op e-mailverkeer en chatten. De hoge graad van analfabetisme onder de Liberianen en de gebrekkige infrastructuur in het land zorgen er echter voor dat weinig Liberianen van deze communicatiemiddelen gebruik kunnen maken.⁵⁹

3.4.2 *Vrijheid van vereniging en vergadering*

De grondwet voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering. Over het algemeen respecteert de overheid dit recht in de praktijk. Voor demonstraties moet 72 uur van tevoren een vergunning worden aangevraagd bij het ministerie van Justitie. Deze toestemming is niet gebonden aan politieke voorwaarden; het gaat om een formaliteit die de politie in staat stelt de benodigde verkeers- en andere maatregelen te treffen om de demonstratie in goede banen te leiden. Wel vonden tijdens de verslagperiode enkele demonstraties plaats, waarbij de politie af en toe hardhandig optrad.⁶⁰

3.4.3 *Vrijheid van godsdienst*

De vrijheid van godsdienst wordt gegarandeerd in de grondwet. Elke godsdienstige gezindte is voor de wet gelijk. De overheid respecteert voor zover bekend deze vrijheid in de praktijk. Liberia kent het principe van scheiding van kerk en staat en heeft geen staatsgodsdienst, al is het land als christelijke staat gesticht. De (week)kalender is volgens de christelijke rust- en feestdagen

⁵⁹

US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), AI, *Amnesty International Report 2008 - Liberia* (28 mei 2008) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 7 (20 juli 2008).

⁶⁰

US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

ingericht, hoewel moslims daartegen bezwaar hebben aangetekend bij het parlement en het *Supreme Court*, echter zonder resultaat tot dusver.⁶¹

In Liberia wonen christenen, aanhangers van traditionele godsdiensten en een groeiend aantal moslims. Er zijn diverse christelijke kerkgenootschappen, waaronder rooms-katholieken, baptisten, methodisten, zevendedagsadventisten, leden van de pinkstergemeente en Jehova's getuigen. Er is tevens een groot aantal buitenlandse zendingsgroepen werkzaam in het land. Alle organisaties, ook religieuze groeperingen, moeten zich laten registreren bij de overheid en het doel van hun organisatie vastleggen. Alleen traditionele inheemse godsdienstgroeperingen zijn gevrijwaard van deze plicht. Registratie is routinematig en er zijn geen gevallen bekend waarbij het registratieproces moeizaam is verlopen of waarbij sprake was van discriminatie.⁶²

De *Inter-religious Council* is een overkoepelend orgaan waarbinnen zowel christenen als moslims zijn vertegenwoordigd. Deze raad bevordert samen met andere religieuze organisaties de dialoog tussen aanhangers van verschillende godsdiensten. De relatie tussen de verschillende religieuze groepen is over het algemeen vriendschappelijk te noemen. De regering staat godsdienstonderwijs aan openbare scholen toe, maar vereist dit niet. Leerlingen zijn niet verplicht godsdienstlessen te volgen.⁶³

3.4.4   *Bewegingsvrijheid*

De grondwet garandeert vrijheid van beweging, die over het algemeen ook door de overheid wordt gerespecteerd. Het gehele land is vrij toegankelijk. Wel komt het incidenteel voor dat reizigers bij wegblokkades door de politie om smeergeld wordt gevraagd.⁶⁴

Identificatie

Naast de afgifte van geboortebewijzen en paspoorten biedt de Liberiaanse wet geen mogelijkheden andere bewijzen van Liberiaanse nationaliteit te verstrekken.

---

⁶¹ US Department of State, *Liberia: International Religious Freedom Report 2007* (14 september 2007) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁶² US Department of State, *Liberia: International Religious Freedom Report 2007* (14 september 2007), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

⁶³ US Department of State, *Liberia: International Religious Freedom Report 2007* (14 september 2007) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁶⁴ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

De afgifte van geboortebewijzen gebeurt door het ministerie van Gezondheid en Sociaal Welzijn, die van paspoorten door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Geboortebewijs

Het geboortebewijs kan met een formulier en twee pasfoto's bij het ministerie van Gezondheid en Sociaal Welzijn worden aangevraagd. Het register van geboortebewijzen in Monrovia was nog 'min of meer in tact' in de nasleep van de burgeroorlog sinds 1990, waarbij veel archiefdocumenten zijn beschadigd of vernietigd. Het komt voor dat door omkoping van ambtenaren valse geboortebewijzen in omloop zijn. Ziekenhuizen en ook traditionele vroedvrouwen op het platteland zijn verplicht geboortes bij het ministerie van Gezondheid en Sociaal Welzijn te melden, maar met name op het platteland gebeurt dit niet altijd. In dat geval moeten personen zonder geboortebewijs bij 'Criminal Court B' van de rechterlijke macht in Monrovia kunnen aantonen Liberiaan te zijn op basis van een verklaring onder ede, een taaltest en getuigenissen onder ede van twee geregistreerde personen.

Paspoort

Volgens de *Foreign Relations Law of Liberia* kunnen paspoorten alleen door het Bureau Paspoorten van het ministerie van Buitenlandse Zaken worden afgegeven. De wet kent geen bepaling die Liberiaanse vertegenwoordigingen in het buitenland de bevoegdheid toekent om certificaten en/of verklaringen af te geven over de persoonsgegevens van een gestelde Liberiaan of over de echtheid van een document.⁶⁵

Voor het verkrijgen van een paspoort dient de aanvrager twee pasfoto's en het oude paspoort of een geboortebewijs te overleggen bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Voor zover bekend, ondervindt men geen problemen bij het aanvragen van een paspoort. Een diplomatiek paspoort is twee tot drie jaar geldig, een burgerpaspoort vijf jaar. De verwerking van een paspoortaanvraag duurt ongeveer twee weken. Minderjarigen kunnen niet zelfstandig een paspoort aanvragen. De aanvraag wordt namens hen gedaan door de ouders of voogd die tevens het aanvraagformulier dienen te ondertekenen.

Liberiaanse staatsburgers in het buitenland die een nieuw paspoort willen aanvragen, moeten de aanvraag indienen bij het Bureau Paspoorten van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Monrovia via de diplomatiek vertegenwoordiger of consulaire ambtenaar in het land van vestiging. De aanvrager krijgt het nieuwe paspoort van het ministerie van Buitenlandse Zaken via de Liberiaanse vertegenwoordiging aangeboden. Liberiaanse vertegenwoordigingen in het buitenland hebben geen bevoegdheid om zelf paspoorten te verstrekken. Zij

---

⁶⁵

Zie ook § 2.1.3 'Bevolking / Nationaliteit' (Land en volk).

mogen wel paspoorten verlengen en kunnen *laissez-passers* afgeven. De Liberiaanse regering is voornemens een nieuw type paspoort in te voeren waarin ook biometrische kenmerken zijn opgenomen.

Identiteitskaart/registratiekaart

Het *Bureau of National Identification* van het ministerie van Financiën begon in 1983 met de afgifte van nationale identiteitskaarten conform een nieuw beleid van de toenmalige Liberiaanse regering. Hieraan voorafgaand is geen enkele nationale identiteitskaart afgegeven. Het bureau heeft tot juni 1990, het begin van de burgeroorlog, identiteitskaarten uitgegeven maar heeft zijn taak nooit hervat, omdat alle benodigdheden in de nasleep van de burgeroorlog gestolen of vernietigd waren. De *National Electoral Committee (NEC)*, die de verkiezingen in 2005 moest voorbereiden, heeft de uitgifte van nieuwe identiteitskaarten om die reden afgeblazen en aan burgers van 18 jaar en ouder die zich als kiezer lieten inschrijven een registratiekaart afgegeven, die is voorzien van een foto. Hiertoe moest de kiesgerechtigde wel aantonen de Liberiaanse nationaliteit te bezitten.⁶⁶

Reizen naar het buitenland

Volgens de Liberiaanse grondwet heeft iedere Liberiaanse burger het recht om zonder voorafgaande voorwaarden en op elk gewenst moment Liberia te verlaten en binnen te komen. Er zijn talloze grensovergangen en de meeste zijn nauwelijks bewaakt. De belangrijkste plaatsen om Liberia in en uit te reizen zijn Bo Waterside (van en naar Sierra Leone), Voinjama (van en naar Guinee), Harper (van en naar Ivoorkust), de haven van Monrovia en de internationale luchthaven *Roberts International Airport* bij Harbel.⁶⁷

Liberia is lid van de *Economic Community of West- African States (ECOWAS)*. Binnen deze gemeenschap is onder andere een aantal richtlijnen opgesteld ten behoeve van het vrij verkeer van personen. Liberia heeft deze richtlijnen slechts in beperkte mate geïmplementeerd. Zo heeft Liberia alleen de verplichte visa voor ECOWAS-*nationals* afgeschaft, maar heeft het bijvoorbeeld niet de immigratie- en emigratieformulieren geharmoniseerd.⁶⁸

---

⁶⁶ Bij registratie kon de Liberiaanse nationaliteit aangetoond worden met een (eventueel verlopen) paspoort, een naturalisatiecertificaat, een geboortebewijs (evt. gecombineerd met een akte van afstand van een tweede nationaliteit) of door bevestiging door een traditionele leider of door een verklaring onder ede van twee geregistreerde getuigen.

⁶⁷ US Department of State, *Liberia: International Religious Freedom Report 2007* (14 september 2007), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 26 (19 maart 2008), EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 12 (20 juli 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

⁶⁸ www.ecowas.int (4 juni 2008).

3.4.5 *Rechtsgang*

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht en geeft een verdachte het recht op een eerlijk proces. De rechtspraak is gebaseerd zowel op het Amerikaanse *common law*-principe als op traditioneel recht. Eén van de grootste problemen tijdens de verslagperiode was de trage rechtsgang als gevolg van een gebrek aan rechtbanken en een tekort aan gekwalificeerd juridisch personeel, waardoor ernstige vertragingen in de afhandeling van zaken ontstonden. Velen zaten geruime tijd in voorarrest en moesten lang wachten tot hun zaak voorkwam bij de rechter.⁶⁹

Het aantal rechtszaken voor ernstige misdrijven als moord, verkrachting en gewapende overvallen nam evenwel toe, deels als gevolg van de inzet (met steun van UNMIL) van nationale rechters als aanklager en openbaar verdediger. UNMIL verzorgde tevens trainingen voor juridisch personeel. Daarnaast hielp UNMIL de *Chief of Justice* bij het vaststellen van trainingsbehoeften van *Circuit Court*-rechters en ander juridisch personeel.⁷⁰ In 2006 lanceerde UNMIL een radioprogramma genaamd '*Community Court*'. Het doel van dit radioprogramma is het publiek bewust te maken van de activiteiten van de rechterlijke macht en van de eigen fundamentele rechten. Allerlei onderwerpen als huiselijk geweld en traditioneel recht komen in het programma aan de orde.⁷¹

Ondanks bovengenoemde maatregelen, bleef het rechtssysteem tijdens de verslagperiode zwak en onderontwikkeld. Er bestaat in Liberia weinig vertrouwen in het (formele) rechtssysteem. In veel delen van het land functioneren de rechtbanken niet. Lage salarissen en slechte werkomstandigheden voor rechters en magistraten werken corruptie in de hand. Vaak beschikken rechtbanken niet over relevante wetsteksten en ontbreken middelen voor adequate registratie.⁷²

---

⁶⁹ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 35 t/m § 39 (15 augustus 2008). Zie ook § 2.2.3 'Rechterlijke macht' (Staatsinrichting).

⁷⁰ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 36 en § 37 (15 augustus 2008). Zie ook § 2.2.3 'Rechterlijke macht' (Staatsinrichting).

⁷¹ UNSC, S/2006/958, *Thirteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia* (11 december 2006).

⁷² UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 38 (15 augustus 2008).

Traditioneel recht

Op het platteland is van oudsher sprake van ongeschreven traditioneel recht, waarbij onder meer recht wordt gesproken in huwelijks-, erf- of voogdijkwesties. Dit systeem brengt risico's met zich mee (discriminatie, onrechtvaardigheid, partijdigheid bij uitspraken). Rechters zijn onvoldoende juridisch geschoold en zelden worden zaken doorverwezen naar of vonnissen herzien door formele rechtbanken.⁷³ Ook komen binnen dit systeem - onder soms zeer pijnlijke beproevingen - berechtingen voor van criminelen of van hekserij verdachte personen. Methoden die worden toegepast om te bepalen of een beschuldigde de waarheid spreekt, zijn onder meer het plaatsen van een gloeiend heet metaal voorwerp op het lichaam van de verdachte, het in hete olie leggen van één van de ledematen van de verdachte of het laten drinken van sap van de giftige schors van de *sassywood*-boom. Eind 2006 verklaarde de Liberiaanse regering *sassywood*-rechtspraak (ofwel '*trial by ordeal*') illegaal. In vervolg hierop gaf de minister van Justitie in 2007 opdracht de verantwoordelijken met betrekking tot *sassywood*-zaken te arresteren en te vervolgen. Er vonden inderdaad arrestaties en veroordelingen plaats, maar desondanks wordt deze vorm van rechtspraak nog steeds toegepast.⁷⁴

'*Mob Justice*' (het recht in eigen hand nemen) komt in Liberia voor. Ondanks campagnes van de overheid vonden gedurende de verslagperiode incidenten plaats, waarbij diverse personen het slachtoffer werden van deze vorm van gewelddadigheid. Zo werd bijvoorbeeld in *River Cess County* in 2007 een bejaard echtpaar in elkaar geslagen door een menigte op verdenking van hekserij en het doden van een 12-jarig kind. Politieagenten die wilden ingrijpen, werden eveneens door de menigte aangevallen. Er volgden geen arrestaties.⁷⁵

---

⁷³ Zie ook § 3.5.1 'Vrouwen / Maatschappelijke positie'.

⁷⁴ Voice of America, *Controversial Practices: Trial by Ordeal in Liberia* (27 oktober 2006), Liberia Ledger, *GoL condemns sassywood, or trial by ordeal* (7 februari 2007), Daily Observer, *Abolish 'Sassywood'* (26 februari 2007), UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), IRIN, *Liberia: Trial by ordeal makes the guilty burn but "undermines justice"* (1 november 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en www.theworld.org (4 juni 2008).

⁷⁵ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), UN News Service, *Mob violence never acceptable, UN envoy says after deadly fracas* (21 februari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en UNSC, *S/2008/553, Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 10 (15 augustus 2008).

3.4.6 *Arrestaties en detenties*

De grondwet verbiedt willekeurige arrestatie, maar in de praktijk komt het wel voor. Binnen 48 uur moet een verdachte uitsluitel krijgen over de reden van zijn arrestatie of anders worden vrijgelaten. Niet altijd wordt hieraan de hand gehouden. Vaak zitten niet veroordeelde gevangenen langer dan de voorgeschreven termijn in voorarrest, doorgaans als gevolg van het niet of slecht functioneren van het rechtssysteem. De wet voorziet in vrijlating op borgtocht, behalve in gevallen van verkrachting, moord en landverraad. De meeste gearresteerden beschikken echter niet over voldoende middelen om op borgtocht vrij te komen.⁷⁶

Situatie in gevangenissen

Overbevolking, slechte hygiënische omstandigheden, corruptie en personeelstekorten vormen een groot probleem in de Liberiaanse gevangenissen en politiecellen. Voorts lopen gevangenen kans mishandeld te worden, zowel door bewakers als medegevangenen, en zijn de voedselverstrekking en gezondheidszorg over het algemeen ontoereikend. Hoewel vrouwen en kinderen gescheiden van mannen behoren te worden opgesloten, komt het voor dat zij samen zijn gedetineerd. Ook seksueel misbruik komt voor. Met behulp van internationale donoren tracht de regering verbetering in de situatie te brengen door renovatie en uitbreiding van de detentiecentra en uitbreiding van personeel. Bezoeken aan gedetineerden en aan detentiefaciliteiten door organisaties als UNMIL en het ICRC (*International Committee of the Red Cross*) werden gedurende de verslagperiode toegestaan, zo ook familiebezoeken. Medio 2008 bevonden zich ongeveer 1.400 gevangenen in Liberiaanse detentiecentra, van wie zo'n 600 tot 800 in de *Monrovia Central Prison*.⁷⁷

3.4.7 *Mishandeling en foltering*

De Liberiaanse grondwet verbiedt mishandeling en foltering, maar zowel politie als gevangenispersoneel maken zich schuldig aan handelingen die als zodanig kunnen worden gekwalificeerd, inclusief verkrachting. Het komt voor dat

⁷⁶

UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁷⁷

UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), ICRC, *Annual Report 2007* (mei 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 38 (15 augustus 2008).

gevangenen door bewakers worden geslagen. Gedetineerden, in het bijzonder vrouwen en kinderen, lopen risico op seksueel geweld en mishandeling.⁷⁸

3.4.8 Verdwijningen

Gedurende de verslagperiode waren er geen berichten van politiek gemotiveerde verdwijningen. Gegevens over mogelijke ontvoeringen en verdwijningen van burgers zijn niet bekend.⁷⁹

3.4.9 Moorden en buitengerechtelijke executies

Er zijn geen meldingen bekend dat tijdens de verslagperiode politiek gemotiveerde buitengerechtelijke executies hebben plaatsgehad door de Liberiaanse autoriteiten. Wel zouden voormalige strijders betrokken zijn geweest bij moord, diefstal en andere misdaden, en zouden burgers het recht in eigen hand hebben genomen, waarbij doden zouden zijn gevallen.⁸⁰

3.4.10 Doodstraf

Met de ratificatie in 2005 van het tweede protocol behorende bij het Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten stemde Liberia in met algehele afschaffing van de doodstraf.⁸¹ In juli 2008 werd echter de doodstraf voor bepaalde misdaden als gewapende overvallen, terrorisme en kaping met dodelijke afloop weer ingevoerd. In een persverklaring deelde president Ellen Johnson-Sirleaf mee hiertoe te hebben besloten om de stijging van deze misdaden terug te dringen. Zij deed de belofte weer tot afschaffing van de doodstraf over te gaan bij gebleken vermindering van dit soort criminaliteit.⁸² Diverse (mensenrechten) organisaties, waaronder Amnesty International, EU en de VN, hebben in verklaringen hun verontrusting uitgesproken. Gezien het feit dat in Liberia sinds

⁷⁸

UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁷⁹

US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁸⁰

UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁸¹

Zie § 3.1 'Internationale verdragen en protocollen' (Mensenrechten).

⁸²

UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 12 (15 augustus 2008).

1995 geen tenuitvoerlegging van de doodstraf meer heeft plaatsgehad, pleiten zij voor volledige afschaffing, niet alleen in de praktijk maar ook in de wetgeving.⁸³

3.4.11 Mensenhandel

Volgens de grondwet heeft elke Liberiaan recht op persoonlijke vrijheid en is mensenhandel verboden. In de praktijk komt het desondanks voor. Slachtoffers van mensenhandel worden vaak onder valse voorwendsels weggelokt en elders in het land of in andere landen gedwongen te werken als huishoudelijke hulp, als arbeider of in de prostitutie. Vooral jonge kinderen, met name wezen of kinderen afkomstig uit bijzonder arme families, lopen het risico hiervan slachtoffer te worden. Mensenhandelaren beloven hun slachtoffers een beter leven. Ouders wordt voorgehouden dat hun kinderen betere voeding en onderwijsmogelijkheden krijgen en dat zij hun kinderen uiteindelijk weer terug zullen zien.⁸⁴

De ministeries van Justitie en Arbeid dragen de eerste verantwoordelijkheid voor de bestrijding van mensenhandel. Volgens de *Anti-Human Trafficking Act* uit 2005 lopen de straffen voor mensenhandel uiteen van één jaar tot levenslange gevangenisstraf. In oktober 2006 benoemde de president een nationale *Anti-Trafficking Task Force*, die wordt voorgezeten door de minister van Arbeid. Tijdens de verslagperiode zijn enkele zaken met betrekking tot mensenhandel onderzocht, maar tot een strafzaak en veroordeling is het niet gekomen.⁸⁵

3.5 Specifieke groepen

De grondwet voorziet in gelijke rechten voor alle burgers in Liberia, ongeacht etniciteit, ras, geslacht, herkomst of overtuiging. In de praktijk worden deze rechten niet altijd door de Liberiaanse overheid gewaarborgd.⁸⁶ Hieronder wordt nader ingegaan op de positie van vrouwen, minderjarigen, dienstplichtigen, etnische groepen en homoseksuelen.

---

⁸³ AI, *West Africa: Time to abolish the death penalty* (oktober 2003), AI, *Liberia: president must veto death penalty bill* (18 juli 2008), Reformatorisch Dagblad, *EU verontrust over terugkeer doodstraf Liberia* (31 juli 2008) en Global Insight, *Liberia: UN criticises recent criminal justice legislation in Liberia* (28 augustus 2008).

⁸⁴ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2008 - Liberia* (4 juni 2008).

⁸⁵ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2008 - Liberia* (4 juni 2008).

⁸⁶ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

3.5.1 Vrouwen

Liberia heeft in 1984 het Internationale Verdrag inzake Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen geratificeerd.⁸⁷ De grondwet bepaalt dat de positie van mannen en vrouwen voor de wet gelijk is. In de praktijk komt het echter nog geregeld voor dat vrouwen te kampen hebben met een maatschappelijke achterstand.⁸⁸

Maatschappelijke positie

Het ministerie van Gender en Ontwikkeling behartigt de belangen van vrouwen. Er bestaan geen wettelijke restricties die vrouwen ervan weerhouden deel te nemen aan het openbare leven. Binnen de overheid zijn vrouwen op alle niveaus werkzaam. Voorts zijn zij actief in diverse maatschappelijke organisaties, langs welke weg zij een zekere invloed kunnen uitoefenen op besluitvorming van de regering. De president van Liberia, Ellen Johnson-Sirleaf, geldt voor veel vrouwen als een rolmodel en het feit dat zij een groot aantal vrouwen op sleutelposities binnen de overheid heeft aangesteld wordt gezien als een stap in de goede richting bij terugdringing van vrouwendiscriminatie.⁸⁹

In 2003 is een wet aangenomen die het vrouwen mogelijk maakt te erven. Deze wet verhindert ook dat vrouwen als het eigendom van hun echtgenoot worden beschouwd en als zodanig geërfd kunnen worden door mannelijke familieleden van de echtgenoot. De invoering van deze wet heeft dergelijke traditionele opvattingen en praktijken echter nog niet volledig uitgebannen. Het familierecht in Liberia is niet eenduidig, omdat een deel van de bevolking valt onder het traditionele gewoonterecht. Het is aan de betrokkenen om op het terrein van bijvoorbeeld huwelijks-, erf- en voogdijkwesties de keuze te maken tussen het formele recht of het traditionele recht, doorgaans voordat een huwelijk wordt voltrokken. Bewoners op het platteland kiezen hierbij op basis van traditie en mogelijk onder sociale druk doorgaans voor het traditionele recht, terwijl de hoger opgeleide stadsbewoners meestal kiezen voor het formele rechtssysteem. Polygamie voor mannen is onder het formele recht verboden, maar het traditionele recht staat het hebben van meer dan één vrouw weer wel toe.⁹⁰

---

⁸⁷ Zie ook § 3.1 'Internationale verdragen en protocollen' (Mensenrechten).

⁸⁸ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁸⁹ UNMIL, *Liberia: UN Envoy stresses importance of women's participation in society; emphasizes need for secure environment for investment* (27 april 2007) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁹⁰ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008). Zie ook § 3.4.5 'Rechtsgang / Traditioneel recht'.

(Seksueel) geweld

Geweld tegen vrouwen, inclusief seksueel geweld, komt veel voor in Liberia. Vrouwenmishandeling binnen het huwelijk is bij wet verboden, maar in de praktijk komt het nog dikwijls voor. De politie treedt hierbij nauwelijks op. De zwaarste straf is een gevangenisstraf van zes maanden. De Liberiaanse wet kent geen verbod op ongewenste intimiteiten.⁹¹

Op instigatie van de *Association of Female Lawyers of Liberia (AFELL)*⁹² is in 2006 nieuwe wetgeving (*Rape Amendment Act*) tegen verkrachting in werking getreden. Uit hoofde van deze wet kan iemand die schuldig wordt bevonden aan verkrachting, veroordeeld worden tot levenslange gevangenisstraf.⁹³ In aanvulling hierop stemde de Liberiaanse regering in maart 2008 in met de oprichting van een *Special Court for Sexual Violence*, dat zich niet alleen zal richten op behandeling van het toenemend aantal verkrachtingszaken, maar zich ook zal bezighouden met andere vormen van geweld tegen vrouwen. Het is nog niet bekend, wanneer dit speciale hof in werking zal treden.⁹⁴

De nieuwe wet uit 2005 biedt bescherming aan alle vrouwen in Liberia en zou het einde van de straffeloosheid van daders moeten betekenen. Verschillende bronnen erkennen dat de nieuwe wetgeving een positieve ontwikkeling is, maar stellen tegelijkertijd dat het moeilijk is om deze te implementeren vanwege het slecht functionerende politieapparaat en rechtssysteem. Politie en rechterlijke macht reageren nauwelijks op meldingen van verkrachting. Gedurende de verslagperiode werden ongeveer 400 verkrachtingszaken gemeld bij de politie, waarvan zo'n 40 in behandeling werden genomen. Een klein aantal daarvan resulteerde in een veroordeling.⁹⁵

Om hierin verbetering te brengen ondersteunen diverse organisaties, waaronder de mensenrechtensectie van UNMIL, AFELL, FIND (*Foundation for International Dignity*) en UNIFEM (*United Nations Development Fund for Women*) de regering met het geven van trainingen en workshops aan de politie en het justitiële

---

⁹¹ US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

⁹² De belangrijkste activiteiten van AFELL liggen op het vlak van het verlenen van rechtsbijstand, regeling van kinderrechtspraak, verzoening en vredesopbouw initiatieven. Voorts worden programma's op het gebied van burgerrechtenplichten uitgevoerd.

⁹³ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), AI, *Amnesty International Report 2008 - Liberia* (28 mei 2008), UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 41 (15 augustus 2008) en AI, *Vrouwenrechten in Liberia* (www.amnesty.nl, 27 augustus 2008).

⁹⁴ IRIN, *Liberia: Special court for sexual violence underway* (21 maart 2008).

⁹⁵ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), www.unicef.org (15 juli 2008) en www.unifem.org (15 juli 2008).

apparaat. Voorts proberen zij door middel van publiekscampagnes in de vorm van radioprogramma's en andere uitingen (*jingles* en *bill boards*) een einde te maken aan de stigmatisering, en tevens vrouwen bewust te maken van hun rechten in de samenleving.⁹⁶

Ondanks de invoering van nieuwe wetgeving bleek de straffeloosheid van daders gedurende de verslagperiode een probleem. Er heerst nog steeds terughoudendheid om aangifte te doen van verkrachting of seksueel misbruik. Zeker wanneer dit binnen de familie heeft plaatsgevonden, wat meestal het geval is. Vrouwen, en met name tieners, krijgen zelf vaak de schuld van seksueel misbruik of worden na aangifte gestigmatiseerd door familie en gemeenschap. Aangifte leidt doorgaans niet tot vervolging, maar tot nieuwe bedreigingen en intimidaties door de dader. In veel gevallen worden incidenten van seksueel geweld binnen de familie of de gemeenschap afgehandeld. Het komt geregeld voor dat de ouders van de dader aan de ouders van het slachtoffer een bepaalde som geld betalen om te voorkomen dat de politie erbij wordt betrokken.⁹⁷

In september 2005 richtte UNICEF (*United Nations Children's Fund*) binnen de LNP (*Liberia National Police*) de *Women and Children Protection Section* (WCPS) op. De WCPS werkt in samenwerking met UNPOL (*United Nations Police*) aan de capaciteit van de politie om zaken die betrekking hebben op de bescherming van vrouwen en kinderen beter te kunnen aanpakken. Inmiddels zijn hiertoe in het hele land gespecialiseerde politie-units opgezet. Verder is het een vereiste dat elk politiebureau een aparte afdeling voor vrouwen en kinderen krijgt.⁹⁸

Vrouwen en kinderen die slachtoffer zijn van seksueel geweld, kunnen 24 uur per dag terecht in opvanghuizen (*safe houses*). Een opvanghuis biedt bescherming aan een slachtoffer van seksueel geweld, terwijl de dader zijn proces

---

⁹⁶ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 42 en § 56 (19 maart 2008), The Inquirer, *Unmil, Govt Launch Anti Rape Campaign* (20 mei 2008), www.unmil.org (15 juli 2008), www.unifem.org (15 juli 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 44 t/m § 46 (15 augustus 2008).

⁹⁷ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 42 (19 maart 2008), www.unmil.org (3 juli 2008) en www.unicef.org (3 juli 2008).

⁹⁸ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2008 - Liberia* (4 juni 2008), www.unmil.org (3 juli 2008) en www.unicef.org (3 juli 2008).

ondergaat. UNICEF onderhoudt één opvanghuis in Monrovia, terwijl andere opvanghuizen door lokale en internationale ngo's worden geleid.⁹⁹

Genitale verminking (vrouwenbesnijdenis)

Genitale verminking (*Female Genital Mutilation, FGM*, of *Female Genital Cutting, FGC*) is in Liberia niet bij wet verboden. Het gebeurt meestal in de vorm van excisie.¹⁰⁰ De meest voorkomende genitale verminking in Liberia betreft het verwijderen van de clitoris van de vrouw. In Liberia wordt de ernstigste vorm van besnijdenis, infibulatie¹⁰¹, voor zover bekend niet toegepast. FGM vindt vooral op het platteland plaats. Het is vrijwel onmogelijk zich te onttrekken aan genitale verminking, aangezien dat vaak betekent dat de vrouw uit de familie en/of gemeenschap wordt gestoten.¹⁰²

FGM komt binnen de meeste etnische groepen voor, behalve bij de *Congo People* en de *Americo-Liberians*. Het aantal vrouwen en meisjes die in Liberia besnijdenis ondergaan, wordt geschat op circa 60%. FGM is een onderdeel van een initiatieproces voor vrouwen dat plaatsvindt binnen geheime genootschappen, Sande geheten. De inwijding, die één of twee maanden in beslag kan nemen, speelt zich vaak af in het oerwoud en wordt daarom ook wel 'bush school' genoemd. De ritën worden geheim gehouden.¹⁰³

Op politiek niveau blijft FGM nog een bijzonder gevoelig onderwerp, al probeert het ministerie van Gender en Ontwikkeling het onderwerp voorzichtig op verschillende niveaus ter sprake te brengen. Voor zover bekend, bood de overheid gedurende de verslagperiode geen bescherming tegen de uitvoering van genitale verminking.¹⁰⁴

Prostitutie

Ondanks het feit dat prostitutie in Liberia illegaal is, kwam het gedurende de

---

⁹⁹ UN News Service, *Liberia: UN mission builds safe house for victims of sexual violence* (14 juni 2008).

¹⁰⁰ Excisie betreft het wegsnijden van de clitoris samen met het (geheel of gedeeltelijk) wegsnijden van de binnenste schaamlippen.

¹⁰¹ Infibulatie is het uitsnijden van de hele vulva, waarna de benen van het meisje worden samengebonden totdat de vulva is dichtgegroeid op een heel kleine opening na. Hierdoor wordt de maagdelijkheid van het meisje gegarandeerd.

¹⁰² US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UK Border Agency, *Female Genital Mutilation (FGM)* (20 juni 2008), www.unmil.org (3 juli 2008) en www.unicef.org (3 juli 2008).

¹⁰³ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008), UK Border Agency, *Female Genital Mutilation (FGM)* (20 juni 2008), www.unmil.org (3 juli 2008) en www.unicef.org (3 juli 2008).

¹⁰⁴ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en UK Border Agency, *Female Genital Mutilation (FGM)* (20 juni 2008).

verslagperiode wijdverbreid voor. Veelal betreft het vrouwen die in de prostitutie belanden om in hun onderhoud te voorzien. Ook komt het voor dat (soms zeer jonge) meisjes seksueel worden misbruikt in ruil voor voedsel en onderwijs.¹⁰⁵

3.5.2 *Minderjarigen*

De Liberiaanse wet definieert een minderjarige als ‘een persoon die nog niet volwassen is’ (*has not reached his maturity*). De Liberiaanse grondwet geeft geen leeftijdsdefinitie van een kind dan wel minderjarige. Er is slechts omschreven dat de stemgerechtigde leeftijd 18 jaar is. In de grondwet staat dat ‘iedere Liberiaan van 18 jaar of ouder het recht heeft om zich als stemgerechtigde te registreren en te stemmen in publieke verkiezingen en referenda’. Meer dan 44% van de bevolking is jonger dan 15 jaar.¹⁰⁶

Zelfstandigheid

Volgens het burgerlijk wetboek eindigt de minderjarigheid bij het bereiken van de leeftijd van 21 jaar en kunnen jongeren zelfstandig handelingen verrichten. Onder het formele rechtssysteem is de huwbare leeftijd voor mannen vastgesteld op 21 jaar en voor vrouwen op 18 jaar. Maar met toestemming van de ouders kunnen mannen tussen de 16 en 21 jaar en vrouwen tussen de 16 en 18 jaar reeds eerder in het huwelijk treden. Onder het gewoonterecht komt het voor dat meisjes al op 12-jarige leeftijd kunnen trouwen. De leeftijd om arbeid in loondienst te mogen verrichten is gesteld op 16 jaar, hoewel hieraan niet altijd de hand wordt gehouden. Niet bekend is hoeveel minderjarigen in het arbeidsproces participeren, maar als gevolg van de armoede moet het percentage hoog zijn.¹⁰⁷

Voogdij

De Liberiaanse wet kent geen maximumleeftijd inzake voogdij. In de praktijk wordt voor mannen de leeftijd van 21 jaar en voor vrouwen die van 18 jaar gehanteerd. In geval van een officiële echtscheiding worden kinderen conform de wet aan de vader toegewezen, al is het voor de vader niet verplicht de voogdij daadwerkelijk op zich te nemen. In de praktijk blijven de kinderen doorgaans bij de moeder. Ook biedt de wet de moeder de mogelijkheid de automatische voogdij van de vader bij de rechtbank aan te vechten.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007) en US Department of State, *Liberia: Country Reports on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

¹⁰⁶ CIA, *The World Factbook, Liberia* (21 augustus 2008).

¹⁰⁷ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

¹⁰⁸ Domestic Relations Law of Liberia.

Opvang

Wezen worden doorgaans opgenomen, of - indien de alleenstaande minderjarige al wat ouder is - financieel bijgestaan door de familie in brede zin. Onder het traditionele recht worden wezen doorgaans toegewezen aan de oudste broer van de overleden vader. Indien de moeder van het kind nog leeft, wordt ook zij aan deze broer van haar overleden echtgenoot toegekend, hoewel dat sinds 2003 wettelijk verboden is. Indien er geen familie is, ligt de verantwoordelijkheid voor de zorg van wezen bij de overheid.¹⁰⁹

Weeshuizen in Liberia vallen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Gezondheid en Sociaal Welzijn, maar zijn doorgaans in particuliere handen. De leefomstandigheden van veel kinderen zijn er over het algemeen slecht. Basisvoorzieningen ontbreken dikwijls, het personeel is niet altijd goed opgeleid en het onderwijs dat wordt gegeven voldoet niet aan de normen.¹¹⁰

Volgens verschillende bronnen zou meer dan de helft van de kinderen die in weeshuizen leven, nog familieleden hebben. Pogingen van het ministerie om kinderen met hun familieleden te herenigen, worden doorgaans door weeshuiseigenaren afgewezen. Volgens de *National Child Rights Observation Group (NACROG)* kan een weeshuis makkelijker buitenlandse fondsen werven naarmate het meer kinderen telt.¹¹¹

Voorts bleek dat, als gevolg van onduidelijke adoptieprocedures, geregeld illegale overzeese adopties via weeshuizen plaatsvinden. Vaak waren deze minderjarigen onder valse voorwendsels in de tehuizen geplaatst. Veel Liberiaanse ouders zijn zó arm dat zij hun kinderen niet kunnen onderhouden en hen daarom naar weeshuizen sturen met het idee dat zij het beter zullen krijgen.¹¹²

Onderwijs

In Liberia zijn kinderen leerplichtig tot 16 jaar. Het basisonderwijs is gratis, maar het secundair onderwijs niet. Sinds het aantreden van president Ellen Johnson-Sirleaf in 2006 heeft de regering deelname aan het onderwijs actief gepromoot,

---

¹⁰⁹ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007).

¹¹⁰ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

¹¹¹ IRIN, *Fake orphans to attract donor funds* (17 mei 2007), IRIN, *Liberia: Some fake orphans reunify with their parents* (7 augustus 2007), UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007) en HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008).

¹¹² Reuters, *Liberia investigates child adoptions by US agency* (1 februari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

met als resultaat dat het aantal schoolgaande kinderen is toegenomen. Omdat het onderwijs kampt met een tekort aan leraren, infrastructuur en leermiddelen (tafels, stoelen, boeken, pennen en papier), blijft het risico van schooluitval bestaan. In oktober 2006 verlaagde het ministerie van Onderwijs het schoolgeld voor het secundair onderwijs naar maximaal LRD 200 (circa € 2 / US\$ 3). Voor veel ouders is dit bedrag, gevoegd bij extra kosten als aanschaf van schooluniformen, echter nog te hoog, waardoor dit onderwijs slechts voor ongeveer 50% van de Liberiaanse kinderen toegankelijk is.¹¹³

Kinderarbeid

Kinderarbeid, meestal als gevolg van extreme armoede, was gedurende de verslagperiode een wijdverbreid probleem in Liberia. Kinderen werden veelvuldig ingezet om in familiebedrijven of als straatverkoper te werken, of voor jongere broertjes of zusjes te zorgen. Op verschillende rubberplantages werden kinderen onder slechte arbeidsomstandigheden tewerkgesteld.¹¹⁴

(Seksueel) geweld

In de verslagperiode kwam het voor dat kinderen in Liberia slachtoffer waren van fysiek en seksueel geweld, meestal binnen de familie.¹¹⁵ Ook blauwhelmen in Liberia zouden zich schuldig hebben gemaakt aan seksueel misbruik van jonge meisjes in ruil voor hulp. Volgens bronnen zou dit echter in beperkte mate hebben plaatsgehad en de laatste tijd nauwelijks meer zijn voorgevallen. UNMIL handelt hiertegen overeenkomstig het 'zero tolerance' beleid van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, wat betekent dat VN-militairen na gegronde aanklachten naar het land van herkomst worden teruggestuurd. Voor bestraffing zijn de landen zelf verantwoordelijk.¹¹⁶

3.5.3 Etnische groepen

De grondwet verbiedt etnische discriminatie. Alle etnische groepen, waarvan geen enkele in Liberia een grote meerderheid vormt, hebben volgens de grondwet gelijke rechten. Een uitzondering hierop vormen niet-negroïde personen die volgens de nationaliteitswetgeving geen Liberiaans staatsburger zijn. In sommige

---

¹¹³ UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en www.unesco.org (23 juli 2008).

¹¹⁴ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008) en US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

¹¹⁵ HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en *The Inquirer, Cases of Child Violation Reported* (5 mei 2008).

¹¹⁶ UNMIL, *Liberia: UNMIL releases 2006 sexual exploitation and abuse report* (9 maart 2007), www.unmil.org (7 juli 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 47 (15 augustus 2008).

gevallen worden zij gediscrimineerd. Zo is het hen bijvoorbeeld niet toegestaan een advocatenpraktijk te beginnen, ook al hebben zij in Liberia rechten gestudeerd. Er bestaan af en toe nog wel sociale en politieke spanningen tussen de diverse groeperingen in het land, maar van ernstige etnische conflicten was gedurende de verslagperiode geen sprake. Voor de positie van de Mandingo is volgens UNHCR geen speciale aandacht meer nodig. Mandingo worden door de overheid niet gediscrimineerd. Wel komt het volgens UNHCR soms nog voor dat zij door Liberianen van andere etnische groepen worden beschouwd als vreemdelingen.¹¹⁷

3.5.4 *Dienstplichtigen*

Liberia heeft een beroepsleger en kent geen algemene dienstplicht. Vanaf 16 jaar kan men vrijwillig dienst nemen in het regeringsleger, de *Armed Forces of Liberia (AFL)*.¹¹⁸ In tijden van oorlog kan het zijn dat men wordt opgeroepen. Desertie uit het leger is strafbaar conform de *Uniform Code of Military Justice*. De strafmaat kan variëren van inhouding van salaris, ontslag tot gevangenisstraf. In de praktijk komt desertie echter weinig voor. Gedurende de verslagperiode waren er geen meldingen van gedwongen rekrutering van jongeren.¹¹⁹

3.5.5 *Homoseksuelen*

Homoseksualiteit wordt in de grondwet niet genoemd. Er is van overheidswege dan ook geen officiële gedragslijn. Wel is in het wetboek van strafrecht een artikel opgenomen betreffende vrijwillige sodomie, dat stelt dat ‘afwijkende seksuele gemeenschap’ een misdrijf is. Sodomie wordt bestraft met een boete en/of gevangenisstraf. Om voor homoseksualiteit vervolgd te worden dient een persoon op heterdaad betrapt te worden. Gedurende de verslagperiode was er niets bekend over vervolging wegens homoseksualiteit, noch over gevallen van ernstige mishandeling of discriminatie. In Liberia bestaan, voor zover bekend, geen organisaties die de belangen van homoseksuelen behartigen.¹²⁰

¹¹⁷

UNHCR, *Position on international protection needs of asylum-seekers from Liberia* (31 maart 2006), US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 4 (15 augustus 2008). Zie ook § 2.1.3 ‘Bevolking / Nationaliteit’ (Landeninformatie).

¹¹⁸

CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

¹¹⁹

Child Soldiers Global Report 2008 (www.childsoldiersglobalreport.org, 8 juli 2008).

¹²⁰

US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008) en ILGA, *The Status of Gays in the Republic of Liberia* (www.mask.org, 7 juli 2008).

4 Migratie

Op 16 januari 2006 riep president Ellen Johnson-Sirleaf in een videoboodschap alle Liberiaanse vluchtelingen op terug te keren naar Liberia en bij te dragen aan de wederopbouw van het land. Daarbij kondigde zij aan dat haar regering er alles aan zal doen om teruggekeerden te helpen bij hun re-integratie en zoektocht naar werkmogelijkheden. Sindsdien is het aantal teruggekeerde personen sterk toegenomen. Vooralsnog is UNHCR de voornaamste facilitator in de opvang en re-integratie van (terugkerende) vluchtelingen en ontheemden.¹²¹

4.1 Migratiestromen

Volgens opgave van UNHCR zijn sinds de start van het repatriërings-programma in 2004 ongeveer 160.000 Liberiaanse vluchtelingen (zelfstandig en geholpen door UNHCR) uit de omringende landen teruggekeerd. Het merendeel van de teruggekeerde vluchtelingen kwam uit Guinee en Sierra Leone. Zij vestigden zich veelal in de gebieden waar zij oorspronkelijk vandaan kwamen. Bij aankomst ontvingen zij hulppakketten bestaande uit de eerste levensbehoeften (voedsel, kleding, gereedschap en zaden) om een nieuw leven op te bouwen. In 2007 is bij de uitvoering van het terugkeerprogramma van UNCHR het accent verschoven van repatriëring naar ondersteuning bij re-integratie.¹²²

UNHCR schat dat zich nog zo'n 75.000 Liberiaanse vluchtelingen in het buitenland bevinden. Om hen te bewegen terug te keren, maken de autoriteiten gebruik van voorlichting (*"Come and See visits"* en *"Go and Tell visits"*), zodat zij zelf kunnen aanschouwen dat de situatie in Liberia thans veilig is. Ook berichten van deze strekking van familieleden dragen er toe bij dat vluchtelingen besluiten terug te keren. Het komt voor dat sommigen niet willen terugkeren, omdat men bijvoorbeeld goed geïntegreerd is in het land van opvang.¹²³

Om terugkeer in goede banen te leiden sloot Liberia met UNHCR en de regionale buurlanden tripartiete overeenkomsten af. In de overeenkomsten garandeert

---

¹²¹ UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008) en UNHCR News, *Liberia's President Ellen Johnson-Sirleaf stresses development* (16 juni 2008).

¹²² LRRRC, *Annual Report 2007* (januari 2008), UNHCR, *Relaunched Liberian repatriation operation gains momentum* (27 mei 2008) en UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008).

¹²³ LRRRC, *Annual Report 2007* (januari 2008), UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008) en UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia*, § 25 (15 augustus 2008).

Liberia de bewegingsvrijheid van teruggekeerde vluchtelingen en dat teruggekeerde vluchtelingen niet zullen worden vervolgd, gediscrimineerd of bestraft vanwege hun vlucht uit Liberia.¹²⁴

Sinds februari 2005 zijn alle Liberiaanse provincies door de *County Resettlement Assessment Committees (CRAC)*, waarin onder meer de *Liberia Refugee Repatriation and Resettlement Commission (LRRRC)* zitting heeft, veilig verklaard voor de terugkeer van vluchtelingen en ontheemden. Verschillende internationale bronnen zijn van mening dat de veiligheidssituatie geen belemmering meer is voor terugkeer naar Liberia en naar de plaats van herkomst. Gedurende de verslagperiode hebben zich geen verontrustende incidenten voorgedaan die het terugkeerproces negatief hebben beïnvloed.¹²⁵

Eveneens in 2004 was UNHCR van start gegaan met het terugkeerprogramma van Liberiaanse ontheemden. Dit programma liep in april 2006 af, nadat meer dan 300.000 ontheemden waren teruggekeerd naar hun gebieden van herkomst ofwel zich vrijwillig elders hadden gevestigd. Alle ontheemdenkampen zijn inmiddels door de Liberiaanse regering gesloten en de meeste teruggekeerde ontheemden hebben weer bezit genomen van hun huizen en land.¹²⁶

In Liberia bevinden zich nog zo'n 11.000 vluchtelingen uit een aantal andere landen, van wie het grootste deel afkomstig is uit Ivoorkust (6.900 personen) en uit Sierra Leone (3.500 personen). Slechts een gering aantal komt uit landen als Somalië, Soedan, Togo en Nigeria. De meesten willen om uiteenlopende redenen niet meer terug naar hun land van herkomst en zoeken met steun van UNHCR en instemming van de Liberiaanse overheid naar mogelijkheden om lokaal te integreren.¹²⁷

---

¹²⁴ LRRRC, *Annual Report 2007* (januari 2008), UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008) en OCHA, *Monthly Situation Report* (8 juni 2008).

¹²⁵ LRRRC, *Annual Report 2007* (januari 2008), UNHCR, *Relaunched Liberian repatriation operation gains momentum* (27 mei 2008) en UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008).

¹²⁶ UNHCR, *UNHCR ends Liberian operation after helping more than 100,000 go home* (2 juli 2007), IDMC, *Liberia: focus for IDP returnees moves from conflict to development* (27 juli 2007) en EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 8 (20 juli 2008).

¹²⁷ UNHCR, *Liberia: Global Appeal 2008-2009* (1 december 2007), LRRRC, *Annual Report 2007* (januari 2008), UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008), US Committee for Refugees and Immigrants, *Liberia: World Refugee Survey 2008* (19 juni 2008), UNHCR, *Liberian town sets aside land for local integration of Sierra Leoneans* (20 augustus 2008) en UNHCR, *Sierra Leonean refugees relocate to new houses in Liberia* (22 september 2008).

4.2 Activiteiten van internationale organisaties

In Liberia zijn diverse ngo's werkzaam. Ook zijn er de meeste VN-organisaties vertegenwoordigd, waaronder UNHCR, UNICEF, UNIFEM en WFP, als ook het ICRC.¹²⁸

UNHCR is de voornaamste organisatie voor opvang van (terugkerende) vluchtelingen en hield zich gedurende de verslagperiode bezig met het faciliteren van vrijwillige terugkeer en het verzekeren van bescherming en re-integratie.¹²⁹

UNICEF ondersteunt de regering, in samenwerking met diverse (lokale) ngo's, bij de uitvoering van een veelzijdig programma, bestaande uit onder meer begeleiding van alleenstaande minderjarigen en hereniging met hun familie, wederopbouw van basisonderwijs en basisgezondheidszorg, HIV/AIDS-preventie en drinkwatervoorziening.¹³⁰

UNIFEM, het vrouwenfonds van de Verenigde Naties, biedt financiële en technische bijstand aan programma's ter bevordering van de emancipatie van vrouwen. De mensenrechtensituatie staat hierbij centraal.¹³¹

Het WFP ondersteunt vluchtelingen en terugkerende Liberianen met het uitdelen van voedselpakketten, zowel tijdens de opvangperiode als bij hervestiging. Ook steunt de organisatie voedsel-voor-werk-projecten voor het herstel van wegen.¹³²

Het programma van het ICRC in Liberia is, evenals UNICEF, gericht op hereniging van alleenstaande minderjarigen met hun familie en op rehabilitatieprogramma's in gemeenschappen (sociale voorzieningen en steun aan economische activiteiten). Ook brengt het ICRC geregeld bezoeken aan verschillende gevangenissen en detentiecentra. Voorts houdt de organisatie zich bezig met medische hulp, vaccinatieprogramma's en trainingen voor verloskundigen, en registreert zij schendingen van het internationaal humanitair recht. Het ICRC heeft een hoofdkantoor in Monrovia en een aantal veldkantoren verspreid over het land.¹³³

---

¹²⁸ UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

¹²⁹ UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008).

¹³⁰ UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008) en www.unicef.org (10 juli 2008).

¹³¹ www.unifem.org (15 juli 2008).

¹³² www.wfp.org (10 juli 2008).

¹³³ ICRC, *Annual Report 2007* (mei 2008) en www.icrc.org (10 juli 2008).

4.3 Standpunt UNHCR

UNHCR ziet geen bezwaar in terugkeer van Liberiaanse asielzoekers die niet in aanmerking komen voor de vluchtelingenstatus, zoals neergelegd in het VN-Verdrag inzake de Status van Vluchtelingen uit 1951. De VN-organisatie neemt geen standpunt in ten aanzien van gedwongen terugkeer. Volgens UNHCR zijn er van overheidswege geen gevallen van discriminatie bekend ten aanzien van teruggekeerde asielzoekers. Het UNHCR-hoofdkantoor in Genève adviseert landen van opvang asielaanvragen van Liberianen op hun individuele merites te behandelen en daarbij aandacht te schenken aan uitsluitingsgronden, zoals verwoord in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag.¹³⁴

---

¹³⁴

UNHCR, *Position on international protection needs of asylum-seekers from Liberia* (31 maart 2006).

5 Bijlagen

5.1 Overzicht politieke partijen

Liberia is een meerpartijendemocratie met plaats voor oppositiepartijen. Er bestaat vrijheid van vereniging en vergadering.¹³⁵

5.1.1 *Lijst van belangrijkste politieke partijen in Liberia*¹³⁶

- ALCOP All Liberian Coalition Party
- APD Alliance for Peace and Democracy
- CDC Congress for Democratic Change (van George Weah)
- COTOL Coalition for the Transformation of Liberia
- LP Liberty Party
- NDM New Deal Movement
- NDPL National Democratic Party of Liberia
- NPP National Patriotic Party (van ex-president Charles Taylor)
- NRP National Reformation Party
- UDA United Democratic Alliance
- UP Unity Party (van Ellen Johnson-Sirleaf)

---

¹³⁵ US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008).

¹³⁶ EIU, *Liberia: Country Profile 2008*, p. 5 en p. 6 (20 juli 2008), EIU, *Liberia: Country Report*, p. 3 (september 2008) en CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008).

5.2 Literatuurlijst

5.2.1 Naslagwerken en rapporten

- AI, *Amnesty International Report 2008 - Liberia* (28 mei 2008)
- CIA, *The World Factbook, Liberia* (4 september 2008)
- EIU, *Liberia: Country Profile 2007* (1 augustus 2007)
- EIU, *Liberia: Country Profile 2008* (20 juli 2008)
- EIU, *Liberia: Country Report* (maart 2008)
- EIU, *Liberia: Country Report* (juni 2008)
- EIU, *Liberia: Country Report* (september 2008)
- HRW, *Liberia: World Report 2008* (januari 2008)
- ICRC, *Annual Report 2007* (mei 2008)
- LRRRC, *Annual Report 2007* (januari 2008)
- UNHCR, *Liberia: Global Appeal 2008-2009* (1 december 2007)
- UNHCR, *Liberia: Global Report 2007* (1 juni 2008)
- UNMIL, *Liberia: UNMIL releases 2006 sexual exploitation and abuses report* (9 maart 2007)
- UNMIL, *Report on the Human Rights Situation in Liberia May-October 2007* (oktober 2007)
- UNMIL, *Briefing to the Secretary Council on the Sixteenth Report of the Secretary-General on UNMIL* (14 april 2008)
- UNSC, S/2008/250, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire* (15 april 2008)
- UNSC, S/2008/451, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire* (10 juli 2008)
- UNSC, S/2006/958, *Thirteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia* (11 december 2006)
- UNSC, S/2007/479, *Fifteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia* (8 augustus 2007)
- UNSC, S/2008/183, *Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia* (19 maart 2008)
- UNSC, S/2008/553, *Seventeenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia* (15 augustus 2008)
- US Department of State, *Liberia: International Religious Freedom Report 2007* (14 september 2007)
- US Department of State, *Liberia: Country Report on Human Rights Practices 2007* (11 maart 2008)
- US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2008 - Liberia* (4 juni 2008)

5.2.2 Websites

- www.africa-union.org
- www.allafrica.com
- www.amnesty.nl
- www.amnesty.org
- www.childsoldiersglobalreport.org
- www.coinmill.com
- www.crisisgroup.org
- www.ecowas.int
- www.etnologue.com
- www.icc-cpi.int
- www.icrc.org
- www.liberialedger.blogspot.com
- www.mask.org
- www.redag.nl
- www.theworld.org
- www.un.org
- www.unesco.org
- www.unhchr.ch
- www.unicef.org
- www.unifem.org
- www.unmil.org
- www.voanews.com
- www.wereldomroep.nl
- www.wfp.org
- www.wikipedia.org

5.3 Lijst van afkortingen

AFELL	Association of Female Lawyers of Liberia
AFL	Armed Forces of Liberia
AFP	Agence France-Presse
AIDS	Acquired Immunodeficiency Syndrome
ANP	Algemeen Nederlands Persbureau
BBC	British Broadcasting Corporation
CIA	Central Intelligence Agency
CIVPOL	United Nations Civilian Police
CRAC	County Resettlement Assessment Committees
DDRR	Disarmament, Demobilisation, Reintegration and Rehabilitation
DPA	Deutsche Presse-Agentur
ECOWAS	Economic Community of West African States
EGAP	Liberia Economic Governance Action Plan
EIU	Economist Intelligence Unit
EU	Europese Unie
FAO	Food and Agricultural Organisation
FGC	Female Genital Cutting
FGM	Female Genital Mutilation
FIND	Foundation for International Dignity
FN	Forces Nouvelles
GEMAP	Government Economic Management Assistance Programme
HIV	Human Immunodeficiency Virus
HRW	Human Rights Watch
ICC	International Criminal Court
ICRC	International Committee of the Red Cross
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre
ILGA	International Lesbian and Gay Association
IOM	International Organisation for Migration
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IRC	International Rescue Committee
IRIN	Integrated Regional Information Networks
LNP	Liberian National Police
LRRRC	Liberian Refugee Repatriation and Resettlement Commission
LURD	Liberians United for Reconciliation and Democracy
MODEL	Movement for Democracy in Liberia
NACROG	National Child Rights Observation Group
Ngo	Niet-gouvernementele organisatie

NGTL	National Transitional Government of Liberia
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
ONUCI	United Nations Operations in Côte d'Ivoire
PRGF	Poverty Reduction and Growth Facility
SGVN	Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties
SMP	Staff Monitored Program
SSS	Special Security Service
TRC	Truth and Reconciliation Commission
UN	United Nations
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNDP	United Nations Development Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women
UNOCI	United Nations Operations in Côte d'Ivoire
UNMIL	United Nations Mission in Liberia
US	United States (of America)
VN	Verenigde Naties
WACPS	Women and Children Protection Section
WFP	World Food Programme
WONGOSOL	Women Non-Governmental Organizations Secretariat of Liberia

5.4 Kaart van Liberia

